

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ ІНСТИТУТ

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра економіки підприємства

(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

другий (магістерський)

(рівень вищої освіти)

на тему Розробка заходів з підвищення ефективності
фінансово-господарської діяльності промислового
підприємства

Виконав: студент II курсу, групи ПТБ-18-1мз
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та

(код і назва спеціальності)

біржова діяльність

освітньої програми Економіка підприємства та

(назва освітньої програми)

управління бізнесом

Моргун Микола Олександрович

(ініціали та прізвище)

Керівник проф. д-р. проф. Коваленко О.В.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент нач. від. п.с.п.м. Баневич С.В.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Запоріжжя

2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ ІНСТИТУТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки підприємства
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
(код та назва)
Освітня програма Економіка підприємства та управління бізнесом
(назва освітньої програми)
Спеціалізація _____
(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о.зав. кафедри ЕП Дробішева О.О.
«17» січня 2020 року Дробішев

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ (СТУДЕНТЦІ)

Моргуну Микиті Олексійовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1 Тема роботи (проекту) Розробка заходів з підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності промислового підприємства
керівник роботи д.е.н, проф Коваленко О.В.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «10» вересня 2019 року № 1539-с

2 Строк подання студентом роботи 17.01.2020

3 Вихідні дані до роботи праці вітчизняних та закордонних науковців, законодавчі й нормативні акти України звітні та статистичні матеріали підприємства
4 Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні основи щодо оцінювання ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства

Аналіз фінансово-господарської діяльності «КП „НВК „Іскра“
Заходи щодо покращення фінансово-господарського стану та фінансових результатів діяльності
КП „НВК „Іскра“

5 Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6 Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Коваленко О.В. д.е.н проф	17.09	17.09 <i>MS</i>
2	Коваленко О.В. д.е.н проф	21.10	21.10 <i>MS</i>
3	Коваленко О.В.	20.11.	20.11 <i>MS</i>

7 Дата видачі завдання 17.09.2019

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1)	Огляд літературних дисерел за темою дослідження	20.09.2019	
2)	Розділ 1 Теоретичні основи щодо оцінювання ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства	18.10.2019	
3)	Розділ 2 Аналіз фінансово-господарської діяльності КП «НБК» Іскра»	18.11.2019	
4)	Розділ 3 Заходи щодо покращення фінансово-господарського стану та фінансових результатів діяльності КП «НБК» Іскра»	20.12.2019	

Студент *MS*
(підпис)

М.О. Моргун
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проекту) *[підпис]*
(підпис)

О.В. Коваленко
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер *[підпис]*
(підпис)

Ю.К. Сотченко
(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Моргун М.О. Розробка заходів з підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності промислового підприємства.

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, науковий керівник О. В. Коваленко. Запорізький національний університет. Інженерний інститут. Факультет економіки та менеджменту, кафедра економіки підприємства, 2020.

Досліджено сутність та основні методичні підходи до діагностики фінансово-господарської діяльності підприємства. Проаналізовано ефективність фінансово-господарської діяльності промислового підприємства та розроблено заходи щодо підвищення її ефективності.

Ключові слова: ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, ПРОЦЕС, ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ, АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ.

ABSTRACT

Morgun M.O. Development of measures to increase the efficiency of financial and economic activite of an industrial enterprise.

Qualifying work for obtaining a master's degree in higher education by specialty 076 – Entrepreneurship, trade and exchange, scientific supervisor O. V. Kovalenko. Zaporizhzhya National University. Engineering Institute. Faculty of Economics and Management, Department of Enterprise Economics, 2020.

The essence and basic methodical approaches to diagnostics of financial and economic activity of the enterprise are investigated. The efficiency of financial and economic activity of an industrial enterprise is analyzed and measures are taken to increase its efficiency.

Keywords: FINANCIAL AND ECONOMIC ACTIVITIES, PROCESS, FINANCIAL STATEMENTS, MANAGEMENT SUBJECT, FINANCIAL STATEMENTS ANALYSIS.

АННОТАЦИЯ

Моргун Н.А. Разработка мероприятий по повышению эффективности финансово-хозяйственной деятельности промышленного предприятия.

Квалификационная работа для получения степени высшего образования магистра по специальности 076 – Предпринимательство, торговля и биржевая деятельность, научный руководитель О. В. Коваленко. Запорожский национальный университет. Инженерный институт. Факультет экономики и менеджмента, кафедра экономики предприятия, 2020.

Исследованы сущность и основные методические подходы к диагностике финансово-хозяйственной деятельности предприятия. Проанализирована эффективность финансово-хозяйственной деятельности промышленного предприятия и разработаны мероприятия по повышению ее эффективности.

Ключевые слова: ФИНАНСОВО - ХОЗЯЙСТВЕННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, ПРОЦЕСС, ФИНАНСОВАЯ ОТЧЕТНОСТЬ, СУБЪЕКТ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ, АНАЛИЗ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЩОДО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1 Фінансово-господарський стан: сутність, роль та значення в діяльності підприємства.....	10
1.2 Методичні підходи до діагностики фінансово-господарської діяльності підприємства.....	21
1.3 Фактори впливу на управління фінансово-господарською діяльністю підприємства.....	31
Висновки до 1 розділу.....	38
2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КП «НВК «ІСКРА».....	41
2.1 Організаційно-економічна характеристика КП «НВК «Іскра»....	41
2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства.....	48
2.3 Оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності.....	58
Висновки до 2 розділу.....	66
3 ЗАХОДИ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКО- ГО СТАНУ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ КП «НВК«ІСКРА».....	70
3.1 Стратегічні перспективи КП «НВК «Іскра».....	70
3.2 Обґрунтування доцільності запропонованих заходів з підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.....	76
Висновки до 3 розділу.....	85
ВИСНОВКИ.....	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	93
ДОДАТКИ.....	98

ВСТУП

Проблема оцінювання ефективності фінансово-господарської діяльності посідає важливе місце в підтриманні стабільної економічної безпеки підприємства та має велике значення для запобігання його банкрутства. У зв'язку з цим дослідження основних аспектів оцінювання ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах становить великий теоретичний і практичний інтерес.

Теоретичним, методичним та практичним аспектам фінансово-господарського аналізу діяльності підприємства присвячені праці таких вітчизняних учених, як М. Г. Чумаченко, Є. В. Мних, Л. А. Лахтіонова, Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна, Б. М. Литвин, М. В. Стельмах, Г. І. Кіндрацька, Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц. Не зважаючи на досить значні за обсягом та якістю дослідження у галузі аналізу фінансово-господарської діяльності на підприємствах необхідно зазначити майже повну відсутність наукових розробок, які б поєднали ці дві складові у єдине ціле та дозволили виявити роль і місце такого аналізу у менеджменті підприємства.

Оцінювання ефективності займає важливе місце в системі управління діяльністю підприємства, оскільки являє собою ефективний інструмент для інформаційно-аналітичного забезпечення в першу чергу економічної безпеки суб'єкта господарювання. Результати оцінювання складають основу для прийняття управлінських рішень, при цьому вони можуть бути використані як для стратегічного, так і для тактичного планування. Від правильності прийняття рішень залежить саме існування підприємств.

Метою кваліфікаційної роботи є оцінювання ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства та розробка рекомендацій для покращення його стану.

Для досягнення поставленої мети в роботі було поставлено і вирішено наступні завдання:

- розглянути теоретичні та методичні аспекти аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства;
- провести аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства КП «НВК «Іскра»;
- здійснити загальну оцінку ефективності діяльності підприємства;
- виявити стратегічні напрями діяльності досліджуваного підприємства;
- запропонувати заходи щодо підвищення ефективності діяльності КП «НВК «Іскра».

Об'єкт дослідження – процеси здійснення та управління фінансово-господарською діяльністю на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади і практичні аспекти фінансово-господарської діяльності підприємства.

Теоретичною й методологічною основою дослідження є фундаментальні положення сучасної економічної теорії, наукові концепції та теоретичні розробки вітчизняних і зарубіжних вчених з питань аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств.

У процесі дослідження використовувались такі загальнонаукові методи: абстрактно-логічний та аналітичний – для конкретизації визначень економічних категорій, теоретичного узагальнення та формулювання висновків; статистичного дослідження, формалізації, фінансово-економічного, системного та порівняльного аналізу – для дослідження особливостей і тенденцій розвитку підприємства; графічний – для наочного відображення динаміки змін досліджуваних показників; системного підходу – для узагальнення та обґрунтування заходів з підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності аналізованого підприємства.

Основні положення дослідження доповідались і обговорювались на XXIV науково-технічній конференції студентів, магістрантів, аспірантів, молодих вчених та викладачів «Проблеми економічного розвитку в сучасних умовах» (м. Запоріжжя, 26-29 листопада 2019 р.).

Інформаційною базою досліджень є законодавчі та нормативно-правові акти України, що регламентують діяльність підприємств, офіційні дані Державної служби статистики України, дані статистичної звітності та аналітичних обстежень результатів діяльності промислових підприємств, Інтернет-ресурси,. Обробка інформації, одержаної під час дослідження, проводилася за допомогою сучасних інформаційних технологій.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЩОДО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Фінансово-господарський стан: сутність, роль та значення в діяльності підприємства

Фінансово-господарський стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів на підприємстві.

Фінансово-господарський стан підприємства залежить від результатів його виробничої та комерційної діяльності. Передовсім на фінансово-господарському стані підприємства позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної, конкурентоспроможної продукції.

Діагностика фінансово-господарського стану підприємства викликана нагальною потребою: сучасне підприємство не може дозволити собі вести справи, не маючи чіткої інформації про співвідношення доходів та витрат, не знаючи факторів, що дають змогу домогтися найкращого фінансового результату.

Діагностика фінансово-господарського стану підприємства дозволяє визначити: який прибуток одержало і чому, наскільки стійке підприємство у даний час чи здатне воно своєчасно розрахуватися з кредиторами тощо.

Мета діагностики фінансово-господарського стану підприємства – оцінити діяльність підприємства у минулому періоді, його положення на даний момент і його потенційні можливості. Основні цілі діагностики фінансово-господарського стану підприємства:

- об'єктивне оцінювання результатів виробничої та комерційної діяльності;

- комплексне виявлення невикористаних можливостей, мобілізація їх для підвищення економічної ефективності виробництва в майбутніх

планових періодах, а також виявлення недоліків у роботі підприємства, досягнення повної відповідності матеріального і морального стимулювання за результатами праці і якістю роботи;

- постійний контроль за процесами виробництва та реалізації продукції, за виконанням планів, раціональним функціонуванням господарських систем з метою забезпечення безперебійного виробничого процесу;
- прогнозування фінансово-господарської діяльності, наукове обґрунтування перспективних планів, оцінка очікуваного виконання запланованих результатів.

Основні цілі діагностики фінансово-господарського стану підприємства залежать від вимог користувачів до інформації, яка міститься, передусім, у фінансовій звітності. Так, власники (інвестори) бажають володіти інформацією про оцінку загального стану підприємства, його дохідність, ділову активність для оцінки можливостей необхідних змін у його розвитку як об'єкта інвестування. Кредиторів цікавить платоспроможність підприємства, його можливість своєчасно та в повному обсязі сплачувати свої зобов'язання. Важливе значення для цієї категорії користувачів відіграє також фінансова стійкість підприємства (незалежність від зовнішніх кредиторів). Від цього значною мірою залежить його ділова репутація та умови, які закладатимуть в договори з контрагентами на продаж і постачання товарно-матеріальних цінностей (робіт, послуг).

Керівництво підприємства прагне знати фінансові показники, які отримано за звітний період, для порівняння із запланованими цілями щодо дохідності, прибутковості, собівартості виробництва й реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

При цьому особливої уваги потребує оцінка грошових потоків і фінансових ресурсів підприємства для забезпечення його ефективної діяльності.

За результатами оцінки фінансового стану підприємства керівництво разом із власниками можуть приймати рішення, спрямовані:

по-перше, на пошук резервів поліпшення платоспроможності підприємства та його фінансового стану в цілому;

по-друге, на вибір оптимального варіанту джерел фінансування (визначаються пропорції між власними та залученими засобами в фінансуванні діяльності суб'єкта господарювання);

по-третє, на розробку планів на наступний рік для досягнення запланованих показників з урахування результатів минулого року [1, с. 207].

Виходячи з цього, можна сказати, що головною метою діагностики фінансово-господарського діяльності підприємства є підготовка інформації щодо прийняття управлінських рішень на всіх ієрархічних рівнях управління.

Основні завдання, які розв'язуються при проведенні діагностики фінансово-господарського стану підприємства:

- перевірка якості і обґрунтованості планів (у процесі їхньої розробки); об'єктивне і всебічне дослідження виконання встановлених та дотримання нормативів по кількості, структурі і якості випущеної продукції, виконаних робіт і послуг (за даними обліку і звітності);
- комплексне оцінювання фінансово-господарської діяльності (аналіз ефективності використання ресурсів; аналіз доходів, витрат та собівартості продукції; аналіз фінансового стану, прибутковості та рентабельності);
- виявлення і оцінка внутрішніх резервів (на всіх рівнях виробничого процесу);
- розробка оптимальних управлінських рішень на всіх рівнях управління.

В цілому, фінансово-господарську діяльність підприємства слід розглядати як діяльність, спрямовану на забезпечення підприємства фінансовими ресурсами, досягнення ним визначених цілей економічного і соціального розвитку [6, с. 180].

Оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності є важливою складовою системи економічного управління підприємства в сучасних умовах та виступає додатковим стимулом розвитку вітчизняної економіки.

Для економічного розвитку як окремих суб'єктів господарювання, так і економіки держави загалом необхідно, щоб діяльність підприємства була ефективною, тобто здійснювалась в умовах оптимального (раціонального) витрачання виробничих ресурсів, мінімальних витрат та максимальній прибутковості виробництва [1, с. 206].

Головною метою будь-якого підприємства є збільшення активів, а також розвиток своєї діяльності з позиції довгострокової перспективи. Для того щоб цього досягти, господарюючий суб'єкт має постійно підтримувати платоспроможність та рентабельність, оптимальну структуру активів і пасивів балансу. Саме з цією метою має проводитися аналітичне дослідження щодо вихідних умов функціонування й життєдіяльності підприємства; встановлення змін у наявності та структурі капіталу за звітний період та оцінка змін, які відбулися; визначення шляхів нарощування капіталу, підвищення рівня його віддачі та зміцнення фінансової стійкості підприємства.

Значення діагностики фінансово-господарського стану підприємства важко переоцінити, оскільки саме таке аналітичне дослідження є тим фундаментом, на основі якого розробляється фінансова політика суб'єкта господарювання, приймаються та обґрунтовуються управлінські рішення щодо його розвитку.

Вивчення фінансового стану підприємства найчастіше здійснюють за такими основними напрямками:

- 1) оцінка майнового стану підприємства;
- 2) оцінка ліквідності активів та платоспроможності підприємства;
- 3) оцінка показників фінансової незалежності та структури капіталу;
- 4) оцінка показників ділової та ринкової активності;
- 5) оцінка показників прибутковості та рентабельності підприємства.

Особливістю наведених напрямів є їхня орієнтація здебільшого на показники бухгалтерської звітності. Подібний підхід уявляється занадто спрощеним, оскільки інформація балансу через низку об'єктивних і

суб'єктивних причин дає досить статичну характеристику фінансового стану підприємства. Це пов'язано з тим, що бухгалтерську звітність, у тому числі баланс, складають з визначеною періодичністю, а розраховані на його основі показники також є «моментними даними» і тільки приблизно характеризують стан господарюючого суб'єкта.

В умовах інноваційно-інвестиційного етапу розвитку економіки України зумовлюється забезпечення високої конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, основними індикаторами якої є отримані результати діяльності. Реалізація завдань оцінки та управління ефективністю діяльності передбачає чітке розуміння того, що являє собою «ефективність» як економічна категорія й окремо як об'єкт управління з метою покращення фінансово-господарського стану підприємства. Традиційна та найбільш уживана у наукових дослідженнях економічна категорія «ефективність» не знайшла однозначного трактування у вітчизняних і зарубіжних учених. Нині часто можна натрапити на антиномічні судження щодо сутності та ролі цієї категорії в діяльності соціально-економічних систем різних рівнів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Сутність економічної категорії «ефективність»

Автор	Трактування терміну
Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І., Олексюк О.І. [2, с. 117]	здатність суб'єкта господарювання не тільки отримувати більшу кількість корисних благ у розрахунку на одиницю ресурсів, які використовувались, але й як здатність підприємства розвиватися й досягати мету, зберігаючи збалансовану взаємодію всіх своїх підсистем
Талавіра Є., Семенік О. [3, с. 84-88]	разом узяті види ефективності – суспільна, виробнича, соціальна, технічна, економічна ефективність – складають синергічну ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства
Григораш О. В., Плакида С. І. [4, с. 39]	ключовий чинник формування стратегії діяльності для досягнення кращих результатів
Мочерний С.В. [5]	здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту тощо, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат.

Як видно з таблиці 1.1, можна зробити висновок, що ефективність діяльності підприємства традиційно визначають за допомогою зіставлення

досягнутих обсягів реалізації продукції (робіт або послуг) та витрат усіх видів ресурсів для забезпечення цього обсягу виробництва.

Отже, в процесі оцінювання фінансово-економічної діяльності підприємства важливе місце має діагностика її ефективності, яка зумовлює перспективи його розвитку, зміцнює конкурентні позиції на ринку та забезпечує економічну безпеку в цілому. Оцінювання ефективності відіграє важливу роль як у процесі поточного контролю за діяльністю так і дає можливість оперувати необхідною інформацією для залучення власних, кредитних коштів, а також формує загальну базу економічних даних про об'єкт дослідження.

Зазначимо, що модель оцінки ефективності діяльності є індивідуальною розробкою під конкретне підприємство. Використання розроблених технологій для інших сфер діяльності чи підприємств потребує глибокого осмислення і трансформації аналітичних індикаторів.

Для проведення якісної діагностики фінансово-господарського стану підприємства потребується значний обсяг об'єктивної, достовірної та формалізованої інформації, чого неможливо досягти без залучення фінансової звітності господарюючих суб'єктів.

Процес фінансово-господарської діяльності – це сукупність послідовних дій, направлених на підвищення ефективності управління такою діяльністю, яка базується на інформації, яку отримують завдяки аналізу фінансової звітності підприємства.

Фінансова звітність, як інформаційна складова аналізу фінансово-господарської діяльності включає наступні її форми: форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»; форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупні доходи)»; форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)» та Форма № 3-н «Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)»; форма № 4 «Звіт про власний капітал (Звіт про зміни у власному капіталі)» [7].

Отже, доцільним буде проаналізувати роль та місце аналізу фінансової звітності у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства, а також розкрити складові такого аналізу.

Місце аналізу фінансової звітності у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства визначимо на рисунку 1.1 спираючись на дослідження С. А. Мушникової [8, с. 27-28] та І. М. Єпіфанової [9, с. 165].

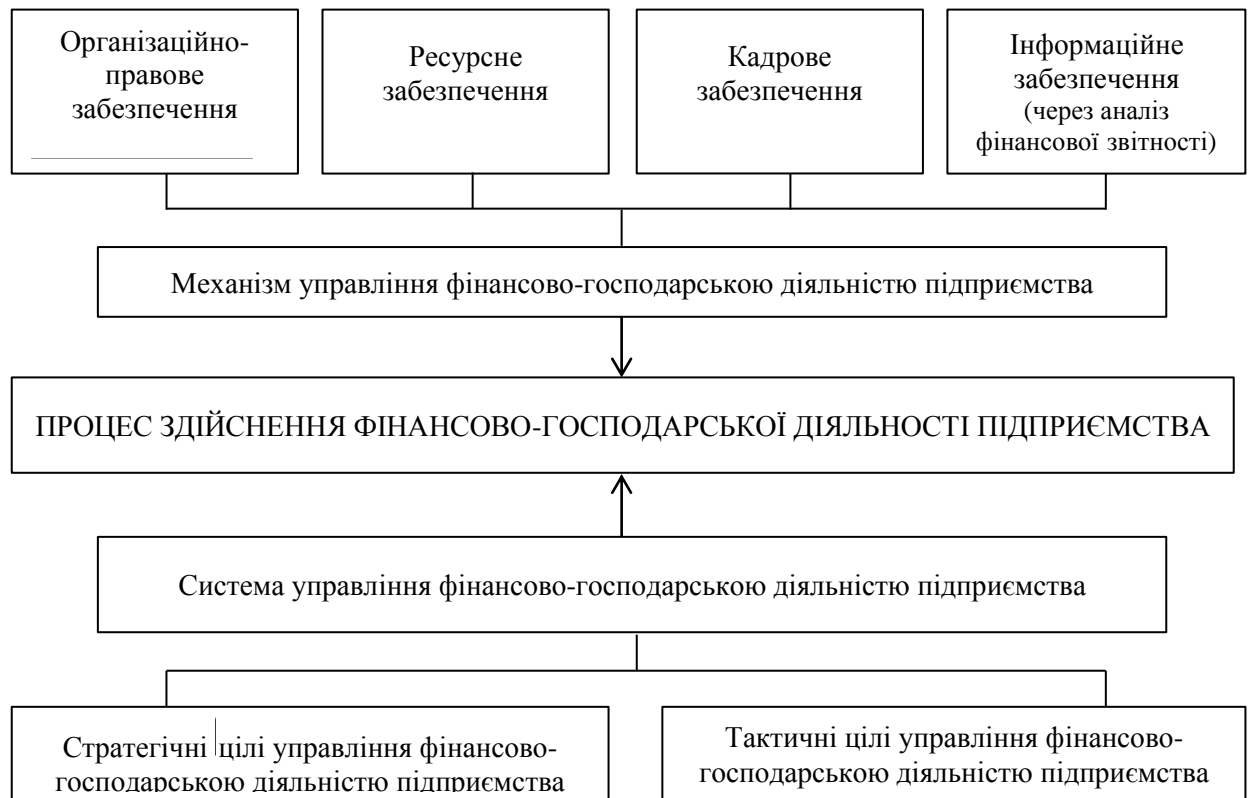

Рисунок 1.1 – Місце аналізу фінансової звітності у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства

Складено автором на основі джерел [9, с. 163-165; 10, с. 40-41]

Згідно рисунку 1.1, система управління фінансово-господарською діяльністю формує процес здійснення фінансово-господарської діяльності на підприємстві. Наведена система спирається на стратегічні цілі управління фінансово-господарською діяльністю підприємства, які, у свою чергу, включають розробку та реалізацію відповідних тактичних цілей. Все вище наведене визначається механізмом управління фінансово – господарською

діяльністю підприємства, який формується спираючись на ряд складових (забезпечень), одним з яких, що дозволяє отримувати інформацію та здійснювати контроль за функціонування такого механізму, є аналіз фінансової звітності [9, с. 166].

Аналіз фінансової звітності – це оцінка результатів діяльності підприємства, яка базується на використанні законодавчо закріплених форм фінансової звітності, з метою отримання інформації для оптимізації управління процесом фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання. Аналіз фінансової звітності проводиться невідривно від процесу фінансово – господарської діяльності підприємства.

Використовуючи наукові дослідження І. М. Єпіфанової [9, с. 163-165], І. Кривов'язюка [10, с. 40-41] визначимо складові та роль аналізу фінансової звітності у процесі підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства (рис.1.2).

Згідно рисунку 1.2 підвищення ефективності управління фінансово-господарською діяльністю підприємства включає: формування та реалізацію стратегії фінансово-господарської діяльності підприємства; формування та реалізацію тактичних заходів оптимізації процесу фінансово-господарської діяльності підприємства; зростання ефективності прийняття управлінських рішень у фінансовій та господарській діяльності підприємства.

Наведені пріоритетні напрямки підвищення ефективності управління фінансово-господарською діяльністю суб'єкта господарювання в якості інформаційної бази використовують дані отримані в рамках проведення аналізу фінансової звітності.

Таким чином, можна чітко спостерігати визначальну роль аналізу фінансової звітності у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства, оскільки, якщо керівництво та відповідні підрозділи суб'єкта господарювання будуть отримувати недостовірну, необ'єктивну та недостатню інформацію процес фінансово-господарської діяльності не

можливо буде контролювати й вчасно приймати відповідні управлінські рішення, що може призвести до зменшення прибутків або отримання збитків.

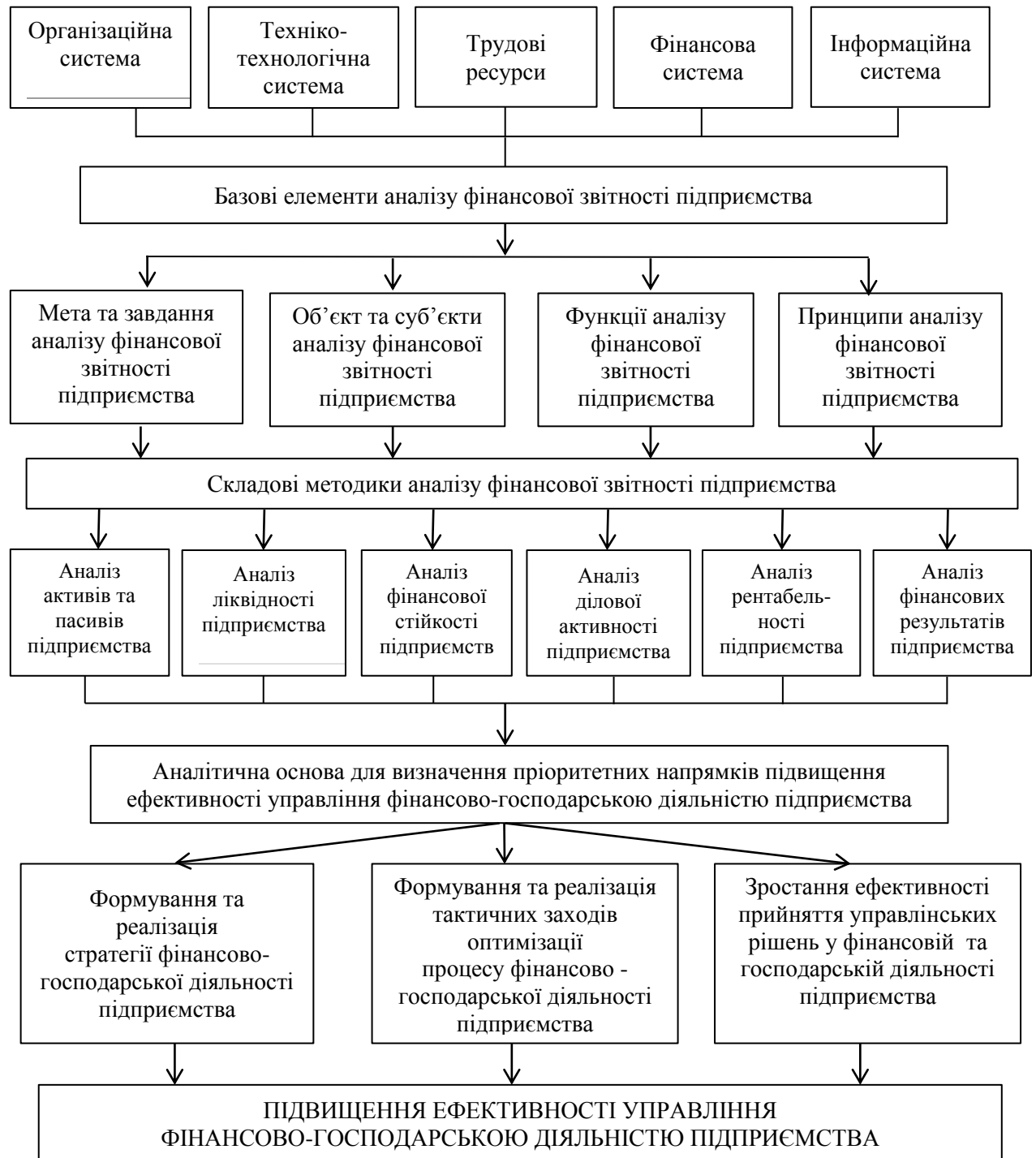

Рисунок 1.2 – Роль та складові аналізу фінансової звітності у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства

Складено автором на основі джерел [9, с. 163-165; 10, с. 40-41]

Ефективно управляти фінансово-господарською діяльністю підприємство зможе тільки при наявності та ефективній взаємодії і реалізації всіх складових елементів аналізу фінансової звітності.

Для більш повної деталізації та конкретизації аналіз фінансової звітності на підприємстві включає наступні елементи: інформаційну систему, що направлена на отримання, обробку та передачу інформації; фінансову систему, що забезпечить фінансування процедур аналізу фінансової звітності у повному обсязі і у визначені строки; трудові ресурси, що дозволять використовувати персонал підприємства для проведення високоякісного аналізу фінансової звітності; техніко-технологічну систему, що забезпечить проведення високоякісного аналізу фінансової звітності; організаційну структуру, яка дозволить чітко регламентувати процес аналізу фінансової звітності.

Аналіз фінансової звітності буде ефективним тільки при наявності та повному розкритті всіх базових його елементів.

За таких умов, мета аналізу фінансової звітності – підвищення ефективності управління фінансово-господарською діяльністю та оптимізація процесу такої діяльності на підприємстві.

Завдання аналізу фінансової звітності повинні співпадати зі складовими методики, тобто:

- горизонтальний та вертикальний аналіз активів і пасивів;
- аналіз ліквідності;
- аналіз фінансової стійкості;
- аналіз ділової активності;
- аналіз рентабельності;
- аналіз фінансових результатів.

Об'єктом аналізу фінансової звітності підприємства виступає його фінансовий стан, а суб'єктами аналізу є переважно зовнішні контрагенти підприємства.

Функції аналізу фінансової звітності підприємства:

- аналіз становища підприємства та перспектив його змін;
- фінансовий контроль на підприємстві; регулювання процесів прийняття управлінських рішень;
- планування стратегічних та тактичних фінансових результатів [10, с. 40].

Принципи аналізу фінансової звітності підприємства: використання достатнього обсягу інформації з фінансової звітності; визначеність методів, прийомів, способів, моделей, інформаційних джерел проведення аналізу фінансової звітності; обґрунтованість методики проведення аналізу фінансової звітності; значимість отриманих результатів для фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання.

Вибір та реалізація складових методики аналізу фінансової звітності підприємства є одним з головних елементів розробки та реалізації пріоритетних напрямків підвищення ефективності управління фінансово-господарською діяльністю суб'єкта господарювання. Підприємству пропонується обирати методику спираючись на можливість реалізації її складових елементів на основі використання виключно даних з власної фінансової звітності. За таких умов для вітчизняних підприємств рекомендуються складові методики аналізу фінансової звітності, що наведені на рисунку 1.2. При цьому, аналіз ліквідності повинен включати аналіз ліквідності балансу та коефіцієнтний аналіз ліквідності, аналіз фінансової стійкості – розрахунок трьохкомпонентного показника фінансової стійкості та коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості, аналіз ділової активності – розрахунок «золотого правила» економіки підприємства та коефіцієнтний аналіз ділової активності, аналіз рентабельності – коефіцієнтний аналіз рентабельності, аналіз активів, пасивів і фінансових результатів – аналіз даних складових фінансової звітності з використанням методів горизонтального та вертикального аналізу.

Таким чином, аналіз фінансової звітності є важливою складовою управління процесом фінансово-господарської діяльності суб'єктів

господарювання в сучасних умовах функціонування вітчизняних підприємств на ринках товарів (робіт, послуг).

1.2 Методичні підходи до діагностики фінансово-господарської діяльності підприємства

Фінансово-господарська діяльність підприємств відбувається завдяки організованому, якісному, своєчасному та ефективному управлінню, що являє собою сукупність взаємопов'язаних послідовно здійснюваних дій. У сучасних умовах господарювання діагностика фінансово-господарського стану – необхідна складова процесу управління підприємством. Головним напрямком його практичної реалізації є виявлення можливостей підвищення ефективності функціонування підприємства, визначення перспектив його розвитку [11, с. 304].

З метою проведення якісного аналізу фінансово-господарського стану проведемо дослідження щодо всіх існуючих методів, принципів і методик аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. У практичному плані проведення дослідження сприятиме подальшому застосуванню отриманих результатів у процесі підготовки, прийнятті й контролю відповідних управлінських рішень і тим самим забезпечити підвищення ефективності функціонування підприємства.

Проведені дослідження літературних джерел і практики здійснення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств дають можливість зробити висновок, що в даний час існує багато методів та прийомів аналізу фінансово-господарської діяльності, які класифіковано у відповідності до їх використання, що дають можливість проводити глибокий аналіз та давати оцінку фінансових результатів діяльності підприємств [12; 13; 14].

Для своєчасного виявлення «вузьких місць» у фінансово-господарській діяльності підприємств потрібний такий підхід до аналізу, який повністю висвітлить проблемні місця у фінансовій діяльності підприємства та

допоможе визначити причини виникнення цих проблем. Саме дослідження періоду виникнення проблем у фінансово-господарській діяльності підприємства дозволить визначити характер кризової ситуації підприємства та її складність в залежності від здійснюваного періоду [11, с. 305].

Для аналізу результатів фінансово-господарської діяльності підприємств пропонується застосовувати методику, яка враховує часовий період здійснення аналізу. Дана методика передбачає використання загальноприйнятих показників оцінки фінансового стану, але при цьому пропонується розглядати їх в розрізі часового періоду та передбачається розмежування показників на два блоки:

1) показники оцінки фінансового стану, які характеризують фінансові показники на певний момент часу;

2) фінансові результати, що визначають діяльність підприємства за певний період (рис. 1.3).

В першому блоці розраховуються показники, які характеризують фінансову стійкість, ліквідність, платоспроможність, структуру активів та оптимальність структури джерел фінансування та інші показники, які показують фінансовий стан на певний момент часу.

В другому блоці (фінансові результати) розраховуються показники, які підводять підсумки діяльності підприємства за певний період і за допомогою їх можна оцінити результативність і ефективність роботи, показники ділової активності, порівнювати динаміку виручки і прибутку та інше.

Даний підхід дає можливість виявити слабкі місця, виявити момент, з якого почалися негативні зміни у фінансовому стані та оцінити фінансову діяльність підприємства за певний період для змоги узагальнення фінансово-господарської діяльності підприємства та запобігти у майбутньому настанню кризового стану. Тобто, така методика ефективно визначає критичні точки фінансової стійкості промислових підприємств.

Фінансово-господарська діяльність підприємства визначає його конкурентоспроможність та потенціал, є головним двигуном при формуванні

достатнього рівня прибутку, саме тому важливо вміти вчасно виявляти проблеми, що виникають у фінансовому стані, щоб вміти вчасно їх уникнути.

Рисунок 1.3 – Порівняльна характеристика загальноприйнятого підходу до оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства та методичного підходу Новицької В.О. [11, с. 306]

Результат правильної оцінки фінансового стану та фінансових результатів призводить до активізації всіх сфер діяльності підприємства, забезпечує отримання максимального прибутку та ефективне управління капіталом. Запропонована методика оцінки фінансово-господарської діяльності за Новицької О.В. дає змогу виявляти проблеми в залежності від часу їх виникнення, це полегшує пошук причин виникнення фінансових криз на підприємстві, адже від періоду виникнення проблеми залежить швидкість її вирішення.

З метою систематизації методів оцінки ефективності функціонування підприємств доцільно розділити наявні методики діагностики фінансово-господарської діяльності на два принципово різні підходи: кількісний і якісний [17, с. 125-135; 18, с. 151-156]. Найбільш практичними методами в кількісній оцінці ефективності підприємств вважаються вартісний і фінансово-економічний методи. Якісні підходи до оцінки ефективності підприємств використовують тільки для аналізу на окремих аспектах (організаційному, соціальному, екологічному) діяльності підприємств. У сучасних умовах стрімко мінливого зовнішнього підприємницького середовища не можна обмежуватися тільки економічною або фінансовою стороною проблеми.

Ключові показники ефективності відносяться до результативних методик оцінки ефективності.

У досліджуваній літературі для діагностики ефективності фінансово-господарської діяльності набув достатнього поширення у практичній діяльності відносно новий інструментарій. Ключовими показниками ефективності такого підходу до діагностики прийнято застосовувати обмежений набір основних параметрів, які використовуються для моніторингу і оцінки результатів діяльності підприємства і подальшого ухвалення на їх основі управлінських рішень.

Доцільно доповнити існуючі методики дослідження фінансово-господарського стану ще одним напрямом – оцінкою ефективності діяльності підприємства в цілому, основою вивчення якої є показники Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід). Такий підхід пов'язаний з тим, що економічне обґрунтування діяльності підприємств здійснюється на підставі аналізу показників ефективності, які поділяються на:

- 1) показники ефекту – визначаються як абсолютні значення і відтворюються в грошових одиницях як різниця між результатами діяльності та витратами на їх здійснення;

2) показники ефективності – визначаються як співвідношення прибутку від діяльності підприємства до витрат на її здійснення і відтворюються відносними величинами: відсотками, частками одиниці.

Здійснюючи розрахунок показників ефективності фінансово-господарської діяльності потрібно дотримуватись таких методологічних принципів:

– принцип всебічного обліку всіх складових елементів витрат та результатів, який припускає якісну класифікацію і відтворення відповідних показників у документах оперативного, статистичного і бухгалтерського обліку;

– принцип зведення витрат і результатів для зіставлення, який вимагає, щоб показники, які порівнюються, відтворювалися однаковими кількісними одиницями і носили антонімічний характер в економічному розумінні, тобто при конструюванні показника ефективності чисельник і знаменник останнього мають виключати можливе дублювання складових елементів;

– принцип зведення витрат і результатів діяльності до одного моменту часу за допомогою дисконтування;

– принцип зіставлення з базовим варіантом, який демонструє сутність застосування показників ефективності для здійснення економічного аналізу, що проводиться не тільки з метою опису поточного стану діяльності суб'єкта господарювання, а й з метою опрацювання пропозицій щодо поліпшення економічної ситуації, яка склалася в періоді, що аналізується [1, с. 208].

Проведення діагностики фінансово-господарської діяльності полягає у вивченні поточного стану підприємства, його відхилень від запланованого рівня, а також виявлення факторів, що спричинили ці відхилення.

Діагностика є базою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, а тому основною її метою є:

– по-перше, оцінка діяльності підприємства, яка здійснюється шляхом зіставлення фактичних результатів із плановими або за попередній період;

– по-друге, виявлення можливих резервів, їх величини і місць виникнення, що дає змогу класифікувати їх за ступенем важливості, рівнем управління та часом дії;

– по-третє, чітке формулювання проблем на основі вивчення факторів будь-яких відхилень для подальшого їх розв'язання.

Під час організації діагностики ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства потрібно вирішити основні питання методологічного характеру, а саме: обрати мету та визначити основні задачі; визначити час і послідовність методики її проведення; визначити джерела інформації та їх вірогідність; обрати методику здійснення аналізу та визначити конкретних осіб і служби, що відповідатимуть за його проведення.

Однією з найважливіших особливостей діагностики є її тривалість у часі, від чого залежить перелік етапів та послідовність проведення. Визначення оптимального співвідношення між терміном проведення та глибиною діагностики – не менш важлива проблема, шляхом розв'язання якої є системний підхід до проведення аналітичної роботи.

Складність і різноманітність методик аналізу, в першу чергу, залежить від рівня управління: чим нижчий він за ієрархією, тим більш спрощені проблеми та методики аналізу, і навпаки, чим вищий – тим складніші виникають проблеми, які, відповідно, потребують застосування найбільш досконалої методики. Вирішення останнього знаходять у розробці факторної моделі, яка являє собою органічно узгоджену систему узагальнених, проміжних та похідних показників, що характеризують функціональну сферу аналізу та взаємозв'язок між ними.

Розробка факторної моделі повинна здійснюватися послідовно: від узагальненого показника (вибору критерію ефективності певного виду діяльності) через проміжні до похідних, які відтворюють особливості технології та організації виробництва, конструкції виробів, умов матеріально-технічного постачання. Після вибору узагальненого показника розробляються складові першого рівня розчленування, потім розглядають

формулу розрахунку залежно від мети аналізу і встановлюють проміжні показники другого та похідні показники третього рівнів.

Основою започаткування факторної моделі можна вважати розробку формул розрахунку впливу факторів на узагальнений показник. Інструментарієм такого процесу є метод ланцюгових підстановок, сутність якого полягає в тому, що вплив різних факторів на узагальнений показник визначається шляхом послідовної заміни базових значень проміжних показників на ті, що аналізуються. За таких умов у першу чергу заміна здійснюється за кількісними показниками, а потім – за якісними.

Якщо ж у формулі декілька кількісних і якісних показників, то послідовність підстановок визначається економічною логікою процесу.

Варто зауважити, що складання формул факторного впливу на обраний критерій ефективності фінансово-господарської діяльності повинно здійснюватись з підвищеною відповідальністю, оскільки неналежне урахування будь-якого фактора може призвести до хибних результатів і, як наслідок, до невірних управлінських рішень [1, с. 209].

Ефективність фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, насамперед характеризує показник рентабельності, який визначають відношенням отриманого ефекту (прибутку) до понесених витрат [19, с. 537]. Ефективний стан діяльності досягається за умови, якщо отримані доходи перевищують витрати, при цьому утворюється та накопичується прибуток. Зворотною стороною ефективності є збитковість, коли доходи не можуть компенсуватися понесеними витратами.

Показник ефективності більш повно характеризує результати діяльності підприємства. Тому за параметр аналізу доцільно використовувати саме співвідношення чистого прибутку підприємства в розрізі видів діяльності та витрат, які мають безпосередній вплив на його отримання.

Для здійснення факторного аналізу потрібно розрахувати й оцінити показники, які мають безпосередній вплив на фінансовий результат (чистий прибуток) підприємства, тобто: доходи, витрати та фінансовий результат

(прибуток) від операційної, фінансової та іншої діяльності; загальні суми прибутку та витрати від звичайної діяльності; показник ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Для більш повного вивчення ефективності діяльності підприємства та формулювання чітких висновків і пропозицій потрібно побудувати факторну модель аналітичного дослідження, яка в даному випадку матиме чотири рівні (рис. 1.4).

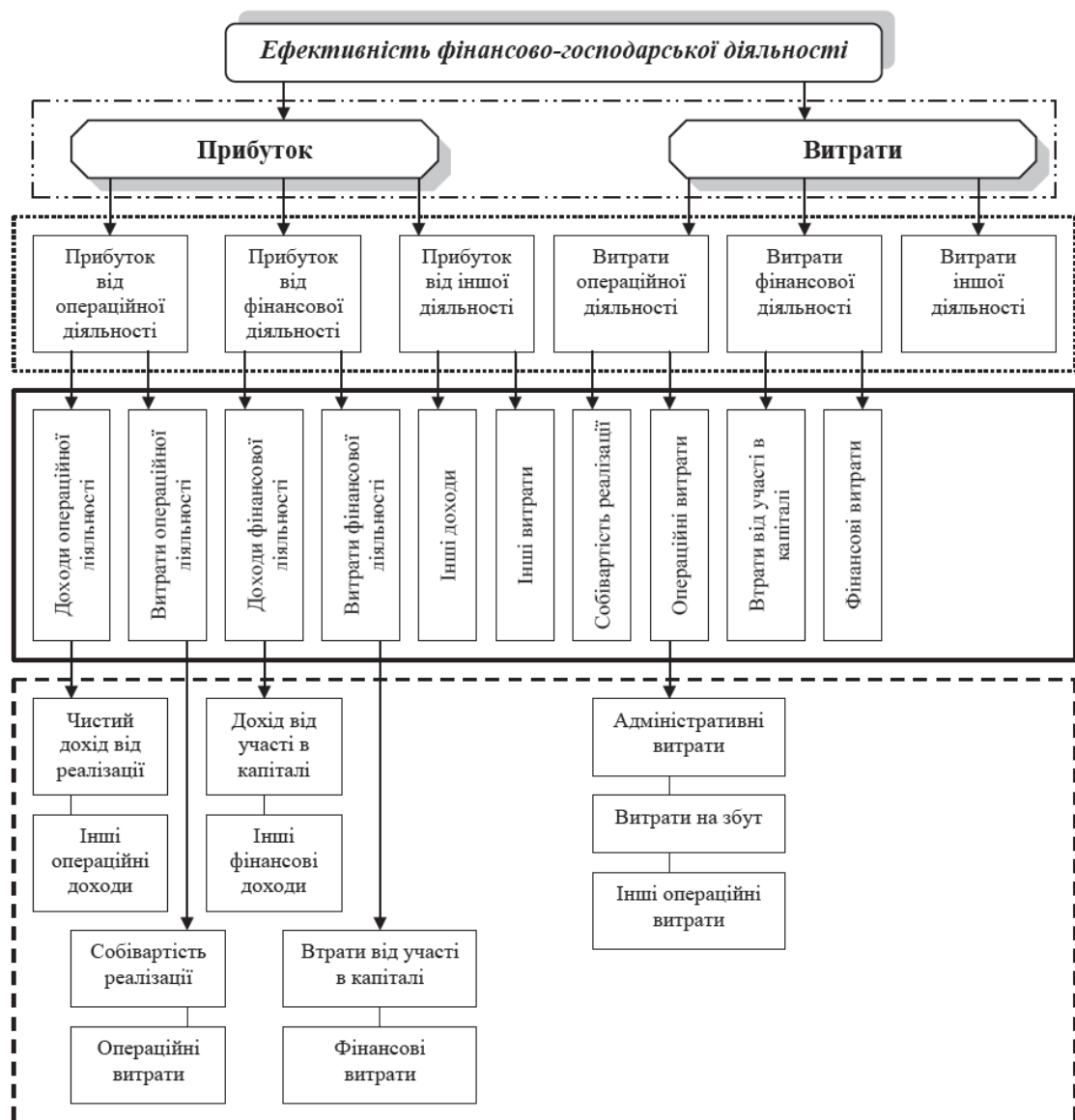

Рисунок 1.4 – Факторна модель аналітичного дослідження показників ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства за показниками Звіту про фінансові результати [1, с. 210]

Як видно з рисунку 1.4, факторна модель передбачає наступні рівні дослідження показника ефективності, а саме:

рівень 1 – прибуток від звичайної діяльності (ПЗД), витрати звичайної діяльності (ВЗД);

рівень 2 – прибуток від операційної, фінансової та від іншої діяльності (ПОД; ПФД; ПІД), витрати від операційної, фінансової та іншої діяльності (ВОД; ВФД; ВІД);

рівень 3 – доходи та витрати операційної діяльності (ДОД; ВОД), доходи та витрати фінансової діяльності (ДФД; ВФД), інші доходи та витрати (ІД; ІВ), собівартість реалізації та операційні витрати (СР; ОВ), витрати від участі в капіталі, фінансові витрати (ВУК; ФВ);

рівень 4 – чистий дохід від реалізації (ЧДР), інші операційні доходи (ІОД), собівартість реалізації та операційні витрати (СР; ОВ), дохід від участі в капіталі (ДУК), інший фінансовий дохід (ІФД), витрати від участі в капіталі, фінансові витрати (ВУК; ФВ), адміністративні витрати (АВ), витрати на збут (ВЗ), інші операційні витрати (ІОВ).

Використання такої моделі дозволить визначати вплив зміни факторних параметрів на ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства та в подальшому коригувати й впроваджувати виявлені резерви у практичну діяльність.

Кінцевим і найголовнішим етапом аналітичного дослідження є визначення та розрахунок резервів, які варто класифікувати за такими напрямками:

- 1) залежно від змісту: техніко-технологічні, економічні, соціальні, організаційні;
- 2) залежно від обсягу розповсюдження: загальні, часткові (специфічні);
- 3) залежно від важливості результату: основні, другорядні;
- 4) залежно від місця виникнення: народногосподарські; галузеві; внутрішньовиробничі;

5) залежно від структури: складні (багатофакторні), прості (однофакторні);

б) залежно від часу дії: постійні, тимчасові.

З позиції управління як цілісної системи резерви поділяються на:

– організаційні, до яких відносяться втрати, що зумовили відхилення від нормального ходу діяльності і які відображені в планових показниках. Щоб віднайти резерв, потрібно вивчити фактори цих відхилень, розподілити їх на керовані та некеровані, визначити втрати, до яких привели некеровані фактори впливу;

– потенційні, до яких відносять можливе поліпшення показників до найкращого рівня діяльності підприємства. Розрахунок його проводять за формулами впливу факторів на узагальнений показник. Максимально залучити цей резерв неможливо, але слід зазначити, що він є базою для розрахунку потужності робіт в аналізованій діяльності.

– перспективні, до яких відносять можливе поліпшення показників до рівня, який відповідає всебічному впровадженню науково-технічному прогресу у виробництво. Розрахунок цього резерву проводять у відповідності до формул впливу проміжних та похідних показників на узагальнений, а величина його залежить від спрямування та темпів впровадження наукових розробок у виробничий процес.

Виходячи з максимальних показників отриманих доходів та мінімальних значень понесених витрат (за звітний і попередній періоди) прогнозується відсоток прихованих резервів досліджуваного підприємства. Для проведення такого розрахунку визначимо рівень ефективності при максимальних доходах та мінімальних витратах за формулою 1.1:

$$EФГД_{max} = \frac{ЧДР_{max} + ІОД_{max} + ДУК_{max} + ІФД_{max} + ІД_{max} - CP_{min} - ОВ_{min} - ВУЧ_{min} - ФВ_{min} - ІВ_{min}}{CP_{min} + АВ_{min} + ВЗ_{min} + ІОВ_{min} + ВУК_{min} + ФВ_{min} + ІВ_{min}} \times 100\% \quad (1.1)$$

де $EФГД_{max}$ – ефективність фінансово-господарської діяльності.

1.3 Фактори впливу на управління фінансово-господарською діяльністю підприємства

Будь-яке підприємство, що функціонує на ринку є відкритою системою, тобто на нього впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. При цьому, фактори зовнішнього впливу здебільшого носять негативний характер та дестабілізують фінансово-господарську діяльність підприємств. Фактори внутрішнього впливу можуть виступати для суб'єктів господарювання у трьох аспектах: компенсуючи до негативних зовнішніх факторів, фактори негативного впливу та фактори позитивного впливу. Ефективне функціонування підприємств на ринку (взаємодія з оточуючим середовищем) можливе тільки при виявленні та постійному моніторингу появи нових факторів впливу. Слід зазначити, що для промислових (виробничих) підприємств робота по виявленню, оцінці, усуненню негативного впливу факторів носить особливий характер із-за їх розмірів та наявності розвиненого виробництва продукції. Особлива увага роботі на підприємствах промисловості по виявленню факторів впливу повинна приділятися у сучасних умовах економіки, оскільки, мінливе зовнішнє середовище породжують нові фактори, наразі ті, які до цього часу у практиці господарювання не зустрічались [20, с. 161].

Без врахування факторів впливу на фінансово-господарську діяльність промислових підприємств неможливо ефективно управляти даною діяльністю, що, в кінцевому підсумку, негативно відіб'ється на фінансових результатах їх роботи.

При цьому, слід зазначити, що термін «фактор» (лат. «facere» – «діяти», «виробляти», «примножувати») трактується у економічній літературі як умова, рушійна сила будь-якого процесу, явища; чинник [21].

Більшість науковців при розробці проблематики факторів впливу на підприємства, у тому числі промислові виходять з поділу їх на фактори зовнішнього та внутрішнього середовища [22, 23, 24].

Ми згодні з думкою інших авторів, зокрема Хацера М. В.[20, с. 161-164], що в сучасних умовах поділ факторів, що впливають на діяльність промислових підприємств на внутрішні та зовнішні є недостатнім.

Так, використання на промислових підприємствах України пропонується наступна класифікація факторів впливу:

1. По відношенню до підприємства – зовнішні та внутрішні.

Зовнішні фактори – це умови, які виникають незалежно від діяльності суб'єкта господарювання та мають суттєвий вплив на нього.

Зовнішні фактори, в свою чергу, поділяють на дві групи:

Фактори опосередкованого впливу (макрооточення):

- а) стан економіки країни;
- б) політико-правові відносини;
- в) ефективність державного регулювання економіки;
- г) рівень науково – технічного прогрес (НТП);
- д) рівень соціального розвитку;
- ж) стан культури, ціннісних орієнтацій в суспільстві;
- з) дієвість профспілок, партій і громадських організацій;
- е) демографія;
- к) природні умови;
- л) екологія;
- м) міжнародне становище;
- н) надзвичайні обставини, яким не могли запобігти керівники (форс-мажор).

Фактори прямого впливу (безпосереднє оточення):

- а) конкуренти і конкурентне середовище в цілому;
- б) покупці;
- в) постачальники;
- г) контрагенти;
- д) місцеві органи профспілок, партій, громадських організацій;
- ж) місцеві органи влади;

з) контактні аудиторії.

Внутрішні фактори – це елементи та фактори, що визначають внутрішній стан, сильні і слабкі сторони і, значною мірою, ефективність діяльності промислового підприємства.

До внутрішніх факторів промислового підприємства відносять:

- а) його виробничий потенціал;
- б) кадрово-управлінський потенціал;
- в) конкурентоспроможність продукції і конкурентний потенціал;
- г) організація маркетингу і збуту;
- д) фінансовий стан;
- е) ефективність виробництва;
- є) стратегія, місія і цілі;
- ж) організаційна структура і культура;
- з) організація виробництва і праці;
- к) мотиваційні механізми;
- л) екологічність виробництва;
- м) соціальна ефективність;
- н) імідж підприємства.

2. В залежності від специфіки прояву – об'єктивні, суб'єктивні.

Об'єктивні фактори пов'язані з циклічними потребами модернізації і реструктуризації, а також з впливами зовнішнього середовища промислових підприємств.

Суб'єктивні фактори пов'язані з фінансово-господарською діяльністю як промислових підприємств в цілому, так і їх структурних підрозділів або окремих співробітників.

3. По масштабам – загальні і локальні.

Загальні фактори охоплюють повністю промислове підприємство.

Локальні фактори охоплюють тільки його частину (філія, підрозділ, група працівників, працівник).

4. За проблематикою – макро- і мікрофактори.

Макрофакторам властиві досить великі обсяги і масштаби проблематики (стан економіки, інфляція, валютні курси та ін.).

Мікрофактори охоплює тільки окрему проблему чи групу проблем (фінанси підприємства, виробництво, економічна культура на підприємстві та ін.).

5. За структурою відносин у соціально-економічній системі (промисловому підприємстві):

1) Економічні фактори (виробництво і реалізація товару, взаємини економічних агентів, неплатежі, втрати конкурентних переваг, банкрутство й ін.).

У групі економічних факторів окремо можна виділити фінансові фактори, які характеризують стан фінансових можливостей підприємства (відносини з приводу кредитів, депозитів, інвестицій та ін.).

2) Соціальні фактори – характеризують інтереси різних соціальних груп чи утворень: працівників і роботодавців, профспілок і підприємців, працівників різних професій, персоналу і менеджерів та ін.

Особливе становище в групі соціальних факторів займають політичні фактори (взаємовідносини між гілками влади, законодавство, відношення владних структур до бізнес середовища та ін.).

3) Організаційні фактори стосуються поділу й інтеграції діяльності, розподілу функцій, регламентації діяльності окремих підрозділів, відділення адміністративних одиниць, регіонів, філій чи дочірніх фірм.

4) Психологічні фактори – це фактори, що впливають з психологічного стану людини. Вони виявляються у вигляді стресу, що набуває масового характеру, у виникненні почуття невпевненості, паніки, страху за майбутнє, незадоволеності роботою, правовою захищеністю і соціальним станом. Це фактори, що враховують соціально-психологічний клімат у суспільстві, колективі чи окремій групі на підприємстві.

5) Технологічні фактори – стосуються нових технологічних ідей в умовах явно вираженої потреби в нових технологіях (інновації, технологія, підготовка персоналу підприємства до оволодіння технологією та новими розробками).

6. За безпосередніми причинами виникнення фактори розділяються на природні, суспільні, екологічні.

Природні фактори викликані саме природними умовам життя і діяльності людини. До них належать: землетруси, урагани, пожежі, кліматичні зміни, повені, погодні умови та ін. Усе це не може не відбиватися на фінансово-господарській діяльності промислових підприємств.

Суспільні фактори викликані взаємовідносинами у суспільстві (війни, страйки, рівень освіти та ін.).

У сучасних умовах велике значення має розуміння і розпізнавання факторів взаємин людини з природою – екологічних. Це фактори, що виникають при зміні природних умов, викликаних діяльністю людини: виснаження ресурсів, забруднення навколишнього середовища, виникнення небезпечних технологій і т. ін.

7. За передбачуваністю фактори також можуть бути передбачуваними (закономірними) і несподіваними (випадковими).

Передбачувані фактори проявляються як етап розвитку, вони можуть прогнозуватися і викликаються об'єктивними причинами.

Несподівані фактори часто бувають результатом чи грубих помилок в управлінні, чи яких-небудь природних явищ, чи економічної залежності, що сприяє розширенню і поширенню локальних факторів.

8. За строками впливу на підприємство виділяють:

- короткострокові (до 1 року);
- середньострокові (від 1 року до 3 років);
- довгострокові (від 3 років до 10 років);
- постійно діючі [20, с. 162-163].

Отже, на нашу думку, наведена вище класифікація факторів впливу на промислове підприємство дозволить даним суб'єктам господарювання підвищити ефективність розробки та реалізації власних стратегій розвитку, а також дозволить більш оперативно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища, що у свою чергу повинно позитивно вплинути на результати їх фінансово-господарської діяльності, зменшити їх втрати та збитки і надати їм додаткові ресурси для розвитку.

Управління фінансово-господарською діяльністю підприємства – це завжди ризиковий процес цілеспрямованого забезпечення ефективного і продуктивного виробництва і реалізації товарів, виконання робіт, надання послуг шляхом рівномірного розподілу ресурсів з метою виконання поставлених завдань і цілей та забезпечення формування запланованого рівня результатів діяльності, адаптуючись до мінливих змін внутрішнього і зовнішнього середовища [25].

Слід зазначити, що фактори зовнішнього середовища сприяють розвитку підприємства або створюють загрози, у той час, як фактори внутрішнього середовища виявляють сильні і слабкі сторони або переваги та недоліки. Тому в процесі стратегічного управління необхідний баланс між позитивними та негативними факторами впливу на діяльність підприємств.

Звичайно, всі фактори потрібно брати до уваги при здійсненні стратегічного управління, але необхідно виокремити найвагоміші, які керівництву слід враховувати у процесі управління фінансово-господарською діяльністю [26, с. 32].

На нашу думку, при визначенні факторів зовнішнього та внутрішнього середовища слід враховувати динамічність та швидкість зміни факторів, рівень їх взаємодії, забезпеченість необхідною інформацією та її достовірність, кількість зв'язків між факторами, складність системи факторів, що впливають на підприємство [27, с. 37-42].

На рис. 1.5 представлені основні фактори, що можуть здійснювати суттєвий вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств і слабо

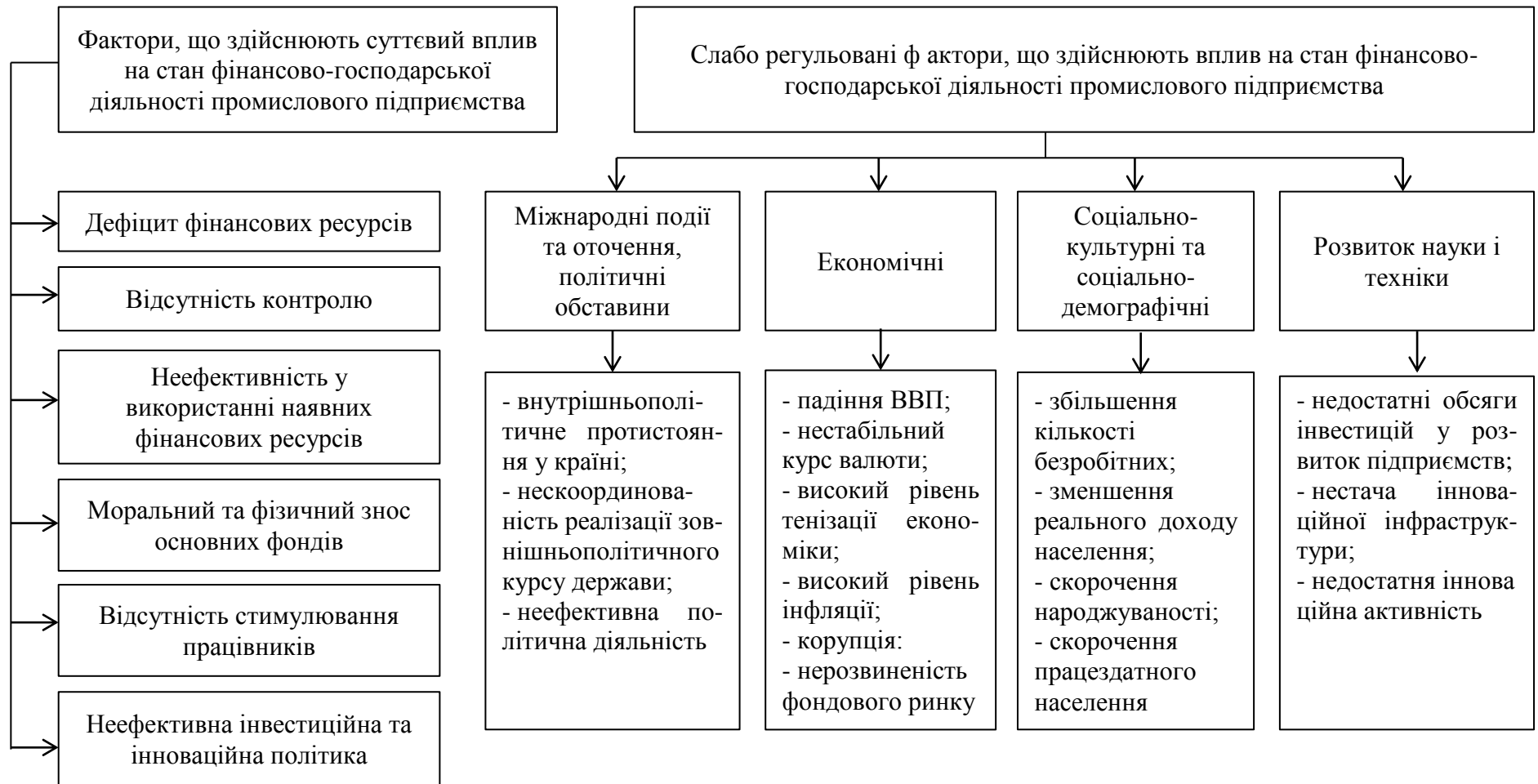

Рисунок 1.5 – Фактори, що здійснюють вплив на управління фінансово-господарською діяльністю промислового підприємства [25]

регульовані фактори, які підприємство не в змозі змінити і має пристосовуватися до іноді дуже швидких змін зовнішнього середовища, що потребує постійного моніторингу та діагностики, позитивних і негативних тенденцій зміни рівня фінансового стану.

Необхідно зазначити, що несприятливі економічні фактори негативно впливають на приплив іноземних інвестицій, для промислових підприємств зменшуються обсяги експортованої продукції, зростає імпорт, зменшується попит на продукцію на вітчизняному ринку, призводять також до відтоку високопрофесійних кадрів та фахівців, інженерів, вчених, застарівання та зносу основних фондів, що в цілому призводить до зниження конкурентоспроможності вітчизняних промислових підприємств.

Висновки до 1 розділу

Проведене дослідження теоретичних основ щодо сутності фінансово-господарської діяльності промислових підприємств дозволяє сформулювати даний термін як безперервний процес залучення різного роду ресурсів, об'єднання їх в процесі виробництва для отримання бажаного фінансового результату.

Сучасні умови розвитку економіки, високий рівень конкуренції на вітчизняному та закордонних ринках збуту вимагають від промислових підприємств підвищення якості управління власною фінансово-господарською діяльністю. Ефективне та якісне управління фінансово-господарською діяльністю підприємств можливо тільки при наявності досконалої аналітичної основи, яку можливо отримати діагностуючи фінансово-господарський стан.

Проведені дослідження літературних джерел і практики здійснення діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств підтверджують існування багато методів та прийомів аналізу фінансово-господарського стану. Складність і різноманітність методик аналізу, в першу чергу, залежить

від рівня управління: чим нижчий він за ієрархією, тим більш спрощені проблеми та методики аналізу, і навпаки, чим вищий – тим складніші виникають проблеми, які, відповідно, потребують застосування найбільш досконалої методики.

Загальноприйнятні методики оцінки фінансово-господарського стану включають аналіз майнового стану підприємства, а також показників ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності. З метою проведення поглибленого аналізу пропонується проводити діагностику в розрізі часового періоду та проводити її у два блоки : оцінка фінансового стану та оцінка фінансових результатів.

Важливим є не лише розрахунок основних фінансових показників, а й визначення впливу факторів на показник, який аналізувався, розрахунок та виявлення резервів дозволять виділити проблеми, що потребують невідкладного вирішення для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності. Такий методичний підхід оцінки фінансово-господарського стану допоможе своєчасно віднайти вузькі місця, спланувати роботу на підприємстві так, щоб з урахуванням можливостей, які воно має, та сформованого ринку збуту при найменших витратах отримати максимальний прибуток.

Для проведення повноцінної та якісної діагностики потребується значний обсяг об'єктивної, достовірної та формалізованої інформації, чого неможливо досягти без залучення фінансової звітності підприємств. Аналіз фінансової звітності є важливою складовою управління процесом фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, який спирається на стратегічні цілі управління фінансово-господарською діяльністю підприємства та розробку та реалізацію відповідних тактичних цілей.

Щоб ефективно проводити аналіз фінансової звітності на підприємстві повинен бути відповідний базис: інформаційна система, що направлена на отримання, обробку та передачу інформації; фінансова система, що забезпечить фінансування процедур аналізу фінансової звітності у повному

обсязі і у визначені строки; трудові ресурси, що дозволять використовувати персонал підприємства для проведення високоякісного аналізу фінансової звітності; техніко-технологічна система, що забезпечить проведення високоякісного аналізу фінансової звітності; організаційна структура, яка дозволить чітко регламентувати процес аналізу фінансової звітності.

Аналіз фінансової звітності буде ефективним тільки при наявності та повному розкритті всіх базових його елементів.

2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

КП «НВК «ІСКРА»

2.1 Організаційно-економічна характеристика КП «НВК «Іскра»

Казенне підприємство «Науково-виробничий комплекс «Іскра» має 45-летню історію, яка бере свій початок з серпня 1959 року, коли був утворений Запорізький завод пересувних електростанцій (поштова скринька №80). У 1962 році, об'єднавши зусилля молодих інженерів, завод почав освоювати випуск станцій радіолокацій.

У 1963 році одночасно з випуском РЛС підприємство почало освоєння виробництва портативних магнітофонів «Весна». Швидкий розвиток авіаційної і ракетної техніки пред'являв до систем ППО нові вимоги. Створюється потужний інженерний підрозділ – конструкторське бюро «Іскра».

У 1965 році колективу підприємства вдалося повністю модернізувати радіовисотомір ПРВ-11(1РЛ119). Його експортний варіант ПРВ-11У у складі зенітно-ракетного комплексу С-75 пройшов перевірку під час бойових дій в країнах Близького Сходу і Азії. У 1970 році завод приступив до виробництва радіолокаторів власної розробки. Цією «першою ластівкою» був рухливий радіовисотомір ПРВ-13 (1РЛ130), який і сьогодні продовжує експлуатуватися в підрозділах радіотехнічної розвідки і у складі ЗРК (С-75, С-125, С-200) в багатьох країнах світу. В кінці 1960-х початку 1970-х років почалося впровадження в апаратуру електронних пристроїв, що розроблялися. Були вкладені значні інвестиції в розвиток виробництва, вдосконалена технологія антенних вимірів, застосовано точніше і продуктивніше устаткування металообробки.

Досвід експлуатації що випускаються заводом радіовисотомірів, а також наявні інженерні напрацювання дозволили в 1974 році розробити новий радіовисотомір ПРВ-17 (1РЛ141), який по своїх параметрах перевершив станції інших розробників нового покоління три координатну

станцію СТ-68У(19Ж6). Розпад СРСР і Варшавського договору позбавив завод основних замовників своєї продукції. На відміну від багатьох інших оборонних підприємств, що повністю відмовилися в цей час від випуску військової техніки, ЗЕМЗ «ІСКРА» приклав максимум зусиль, щоб зберегти висококваліфіковані кадри, напрацьовані за довгі роки науковий і технічний потенціал.

Здолати економічну кризу, викликану спадом виробництва, може дозволити конкурентоспроможність продукції підприємства і переорієнтація її на зовнішній ринок. Сьогодні вже можна говорити про те, що в 1990-і роки «Іскра» витримала всі випробування і досягла серйозних позитивних результатів. Не дивлячись на величезні проблеми з фінансуванням, підприємство розвертає програму модернізації і оновлення устаткування, упроваджує нові технології, переходить до роботи з системами автоматизованого проектування. Зменшення виробництва спецтехніки вимагало нарощування обсягів цивільної продукції.

Продовжуючи розвивати напрямлення ТНП в рамках конверсійної програми, завод починає випускати в 1991 році продукцію електротехнічного призначення: комплектні трансформаторні підстанції; блоки електрозахисту підстанцій; фотореле; регулятори напруги; блоки живлення типа БПН, БПТ, БПЗ; вимикачі автоматичного типа ВА 59-31 і ін.

Потреба України мати власну систему управління повітряним рухом визначило нове напрямлення в розробках і виробництві РЛС – створення оглядового радіолокатора для цивільної авіації. У 1997 році завод приступив до випуску інвалідних кресел-колясок моделі КСИ-1 «Іскра». З кожним роком підприємство розширює асортимент інвалідної техніки, розробляє нові вироби і продовжує удосконалювати продукцію, що випускається. Проте, поряд з вирішенням виробничих завдань, для реальної роботи в умовах ринку необхідно було створювати інфраструктуру збуту, адже до початку 1990-х років підприємство реалізовувало продукцію, працюючи в плановому режимі і не маючи системи продажів. У важких умовах доводилося не лише

створювати мережу продажів, але і доводити конкурентоспроможність пропонованої продукції, шукати нові шляхи і методи збуту. Сьогодні підприємство має сформовану сучасну систему продажів, розгалужену мережу представництв і сервісних центрів по Україні.

Поступова кількість іноземних замовників підприємства зростає. Інтерес до виробів заводу проявляють держави Азії, Африки, Близького Сходу, Латинської Америки і Європи. З 1998 року підприємство офіційно іменується Казенний завод електромашинобудування «Іскра». Впродовж останніх 15 років «Іскра» є активним учасником військово-технічної співпраці України з іншими державами, що дозволило їй отримати безцінний досвід в здійсненні ЗСД. Завод стає постійним учасником престижних міжнародних виставок, таких як «IDEX», «DSA», «HEMUS», «EUROSATORY», «CIDEX», «AIDEF», «IDEAS», «LAD», «Макс» та інші.

Використовуючи накопичений досвід і створений виробничий потенціал, КП НВК «Іскра» змогло приступити до створення радіолокаторів нового покоління, таких як:

- 1) 1Л220-У – комплекс радіолокації розвідки, ціле вказування і коректування стрілянини для артилерії, який успішно пройшов державні випробування і прийнятий на озброєння;
- 2) 80К6 – радіолокатор кругового огляду з фазованими антенними ґратами;
- 3) «ДНЕПР-К»– аеродромний комплекс радіолокації (АРЛК);
- 4) «ДНЕПР-В»– вторинний радіолокатор «ДНЕПР-В».

Ведуться роботи по модернізації раніше випущеної техніки радіолокації, для поліпшення якості і термінів ремонту розроблений модуль технічного обслуговування (МТО). Зараз підприємство «Іскра» одне з небагатьох в Україні виробників складних систем радіолокацій, що має технологію замкнутого циклу виробництва. У січні 2004 року відбулося злиття заводу і КП «Іскра» в могутній «Науково-виробничий комплекс «Іскра».

Фахівці підприємства прагнуть в своїх конструкціях втілити новітні досягнення науки і технології в області радіолокації, мікроелектроніки, СВЧ-техніки і інформаційних технологій.

Творча думка «Іскри» направлена на створення сучасних систем радіолокацій нового тисячоліття, які б задовольняли найвимогливіших замовників.

Господарське оперативне управління КП НВК «Іскра» здійснюється за допомогою комп'ютерної мережі (на теперішній час 35 одиниць).

На сьогодні на підприємстві працює близько 3000 висококваліфікованих фахівців у 27 функціонуючих підрозділах, що дозволяє засвоювати новітні технології, нові види продукції, розвивати виробництво та з упевненістю дивитися у майбутнє. Підпорядкування структурних підрозділів підприємства представлено на рисунку 2.1.

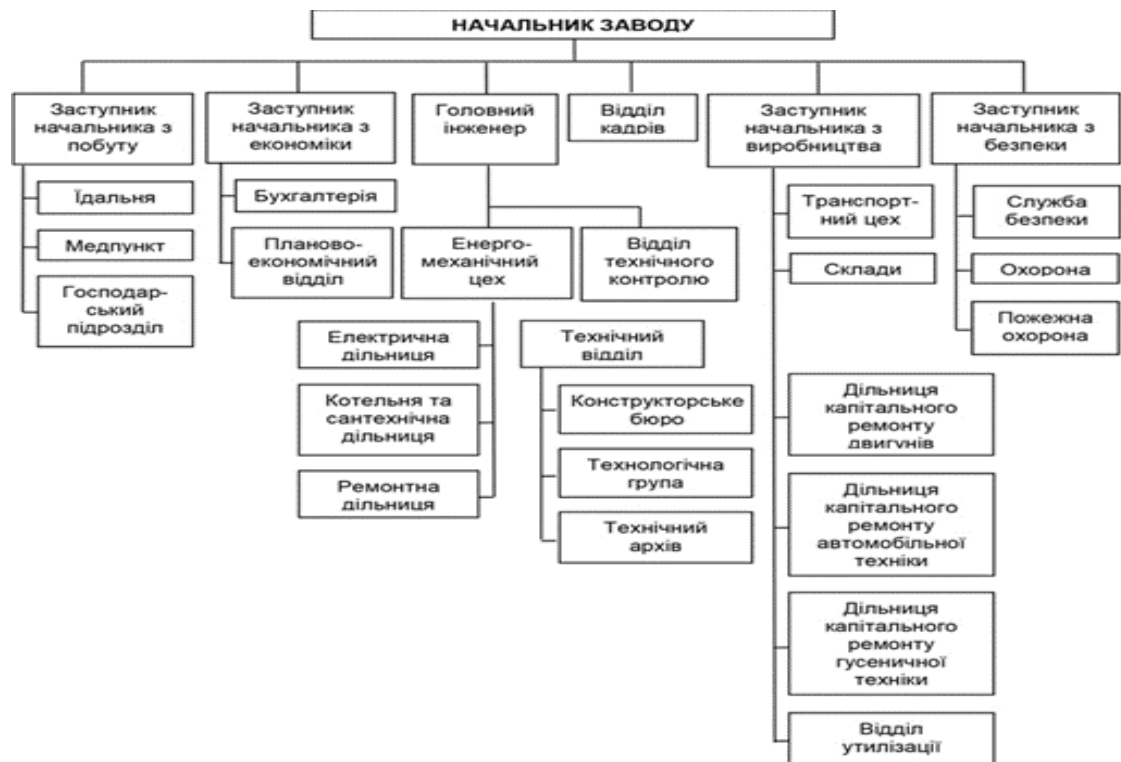

Рисунок 2.1 – Організаційна структура КП «НВК «Іскра»

Управління на підприємстві організовується за лінійною схемою, функціональні підрозділи апарату управління лише допомагають лінійним

керівникам вирішувати поставлені завдання. Лінійні керівники не є підлеглими керівникам функціональних підрозділів апарату управління.

Організаційно-управлінська структура КП «НВК «Іскра» – багаторівнева з розподілом на виробничу та невиробничу сфери. На верхньому рівні ієрархії знаходиться начальник заводу, на другому – заступники (заводська адміністрація), на третьому рівні – виробничі підрозділи (цехи) та невиробничі служби. Така структура приваблива тим, що на відміну від багатьох подібних заводів, її не обтяжено директоратом за дивізіональним принципом, вона є досить простою та ефективною в умовах номенклатури ОПК. Лінійно-функціональна організаційна структура управління базується на розподілі повноважень та відповідальності за функціями управління, а також на прийнятті рішень по вертикалі.

«Іскра» має всі види виробництв, необхідних для виготовлення радіоелектронних, електротехнічних і механічних вузлів і блоків складних систем: металообробне, ливарне і ковальсько-пресове виробництво, гальванічне виробництво, виробництво друкарських плат, цех виготовлення великорозмірних антен, монтажні-складальні цехи, сучасне контрольно-випробувальне устаткування.

У механооброблювальному виробництві виконують всі види таких операцій: точіння (на універсальному і спеціальному устаткуванні), фрезерування прямих і складних криволінійних поверхонь); шліфування (як тіл обертання, так і плоских поверхонь); простягання пазів шпон і шліців; зубонарізання та зубошліфовка; свердлення і інші операції механообробки.

У ливарному виробництві освоєні наступні види литва: литво під тиском, литво по моделях, що виплавляються, литво в кокіль, відцентрове литво, напіврідким штампуванням, литво в сухі і сирі піщані форми. Виготовляються відливання з алюмінієвих, цинкових, мідних сплавів, латуні і бронзи, а також з сірого чавуну, неіржавіючих і вуглецевих сталей.

Ливарним цехом освоєно до 30 видів сплавів. Розважування литих заготовок від 10 г до 400 кг. Виробництво литва під тиском оснащено

машинами литва під тиском зусиллям замикання 160, 250, 400, 700 тонн. Для плавки металів використовуються печі місткістю 160, 250, 400кг, що як індукційні, так і працюють на природному газі.

Інструментальне виробництво виготовляє інструмент; пресформи на гумотехнічні вироби, на пластмаси, на порошу, на литві алюмінієве, литво латунне, литво в кокілі; форми точного литва; форми для литва під тиском. Виконується об'ємна обробка деталей – електроерозійна обробка (прошивка, дріт). Виготовляються мітчики, різці, калібрипробки, фрези, свердла; зеновки кутові; раскатники, штампи, клейми, друк на гумі і на металі.

У штампувальному виробництві підприємства застосовуються всі види розділових і формоутворювальних операцій з чорних і кольорових металів.

На пресавтоматах, оснащених комбінованими штампами, виготовляються послідовно деталі складної конфігурації. На револьверно-вирубних пресах з програмним управлінням, що мають 25 позицій інструменту, можливе виготовлення деталей з габаритами до 1200 x 2500мм і товщиною: для чорних металів – до 3мм; для кольорових металів – до 4мм.

У гальванічному виробництві, оснащеному сучасним устаткуванням, освоєно тридцять два види гальвано-хімічної обробки деталей, виготовлених з чорних і кольорових металів. Розробляється новий вигляд гальванопокриттів.

Нещодавно запущена в експлуатацію лінія латунювання сталевих деталей. У цеху працюють механізовані і автоматизовані лінії, розроблені і упроваджені процеси захисний-декоративного нікелювання алюмінію і його сплавів, безціаністні і безамміачні електроліти цинкування, малотоксичні розчинники пасивацій, що містять іони тривалентного хрому і ін.

У цеху тиснених плат освоєно серійне виробництво мікрополосних плат методом тонкоплівкових технологій, що включає технологію напилення на керамічну підкладку металів міді, хрому, срібла, резистивних сплавів, ванадію, структури мідь-нікель, гальванічного покриття провідникових елементів сріблом, золотом, олово-вісмут, нікелем.

При виготовленні мікроскладок використовується мікроконтактна зварка розщепленим електродом, лазерна мікрозварка, герметизація методом обволікання. Освоєна технологія виготовлення тиснених плат 3 і 4 класи складності з використанням автоматичних ліній хімічної і гальванічної металізації, багатошарових друкарських плат.

На підприємстві освоєно виготовлення об'ємних металоконструкцій виробів спеціальної техніки, рамних і об'ємних конструкцій загального призначення методом зварки.

Застосовуються наступні види зварки: напівавтоматична зварка електродуги плавким електродним дротом в середовищі вуглекислого газу вуглецевих і легованих сталей; ручна аргонодугова зварка неплавким електродом легованих (неіржавіючих) сталей, мідних і алюмінієвих сплавів; контактне точкове електрозварювання вуглецевих сталей.

Цех електрорадіоелементів здійснює намотування виробів радіотехнічного і технічного призначень емаль проводами діаметром від 0,05 до 3,5 мм, виготовляє трансформатори будь-яких видів від 0,2 до 25 кг, витих сердечників з електротехнічної сталі і пермоля.

Підприємство має в своєму розпорядженні все необхідне устаткування для перевірки і випробувань апаратури, зокрема в екстремальних умовах роботи.

Цех переробки полімерних матеріалів виготовляє деталі з термопластичних матеріалів: литвом під тиском із зусиллям зімкнення від 25 до 400 тон, вага деталей складає від 1 до 5 кг; пресуванням термореактивних матеріалів і гум із зусиллям від 40 до 400 тон; механічною обробкою шаруватих пластиків і фторопласту.

На підприємстві існує велика кількість виробничих ресурсів.

Основні техніко-економічні показники КП «НВК «Іскра» за 2016-2018 рр. наведені в таблиці 2.1.

Як видно з таблиці 2.1 підприємство має задовільні техніко-економічні показники. Підприємство працювало прибутково в досліджуваному періоді.

Таблиця 2.1 – Основні техніко-економічні показники КП «НВК «Іскра» у 2016-18 рр.

№	Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне зростання, тис. грн.		Темп приросту, %	
					2017 р. до 2016 р.	2018 р. до 2017 р.	2017 р. до 2016 р.	2018 р. до 2017 р.
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	1679456	819918	1407570	-859538	587652	-51,18	71,67
2	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	997716	560671	1122222	-437045	561551	-43,80	100,16
3	Чистий прибуток, тис. грн.	71404	65674	61018	-5730	-4656	-8,02	-7,09
4	Чисельність працівників, чол.	3458	3304	3187	-154	-117	-4,45	-3,54
5	Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	86461	92340	92375	5879	35	6,80	0,04
6	Фондовіддача, грн.	19,42	8,88	15,24	-10,55	6,36	-54,29	71,61
7	Продуктивність праці, тис. грн./чол.	485,7	248,2	441,7	-237,51	193,50	-48,90	77,97

Негативним в роботі підприємства варто відзначити погіршення фінансових показників протягом 2016-2018 рр. Найгіршим за всіма показниками є 2017 рік. В 2018 р. загальне становище на підприємстві покращилося, однак вочевидь необхідно вживати певних заходів для підвищення ефективності його діяльності. Для вибору можливих шляхів покращення фінансових показників необхідно проаналізувати фінансово-господарської стан КП «НВК «Іскра».

2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства

Проаналізуємо фінансово-господарський стан підприємства за напрямками і методиками, які наведені в 1 розділі кваліфікаційної роботи.

Фінансовий потенціал КП «НВК «Іскра» є складним об'єктом дослідження, його аналіз передбачає класифікацію активів і пасивів за попередньо обраними і обґрунтованими класифікаційними ознаками. Активи підприємства показують його майновий стан. Перший рівень класифікації активів у балансі здійснюється за ознакою їх участі в обороті. За цією ознакою активи розподілено на оборотні і необоротні (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз динаміки і структури активів КП «НВК «Іскра»

Рік	Необоротні активи, тис. грн.	Питома вага, %	Оборотні активи, тис. грн.	Питома вага, %
2016	113094	7,76	1363192	92,34
2017	127755	8,55	1367101	91,45
2018	134762	10,75	1118444	89,25

Аналізуючи дані таблиці 2.2 можна зробити висновок про те, що підприємство має «легку» структуру активів протягом аналізованого періоду, оскільки частка оборотних активів складає більш 50%. Це свідчить про незначні накладні витрати та низьку чутливість до змін виручки. Така структура активів свідчить про мобільність майна підприємства. Такі зміни сприяють прискоренню оборотності [28, с. 17].

У 2018 р. найбільшу частку у складі активів займає незавершене виробництво (394 170 тис. грн.). За наявності значних обсягів незавершеного виробництва, збільшується тривалість технологічного процесу, що в свою чергу негативно впливає на господарську діяльність виробничого підприємства, тобто збільшується термін оборотності запасів підприємства, зменшується їх ліквідність. До незавершеного виробництва КП «НВК «Іскра» відноситься продукція (вироби, заготовки, деталі), що не пройшла всіх стадій обробки, передбачених технологічним процесом, а також не укомплектовані вироби, які не пройшли випробувань і технічного приймання. У 2018р. необхідно зазначити позитивні зрушені, які свідчать про зменшення на 25556 тис. грн. частки незавершеного виробництва

Велика частка виробничих запасів на підприємстві на кінець 2018 року (177706 тис. грн.) може свідчити про активну діяльність. За умов розширення діяльності і збільшення покупців буде збільшуватися і рівень дебіторської заборгованості.

Протягом 2018 р. готова продукція підприємства залежується на складах, невчасно реалізується, про що говорить її збільшення відносно 2017 р. на +773 тис. грн. У 2018р. спостерігається суттєве зменшення товарів, у порівнянні з попереднім роком зменшення відбулося з 383 тис. грн. до 64 тис. грн. Це свідчить про попит на товари, які виробляються на підприємстві.

В цілому, висока питома вага у складі оборотних активів виробничих запасів, готової продукції, незавершеного виробництва та дебіторської заборгованості можуть розцінюватися як позитивно, так і негативно. З першої точки зору може мати місце розширення масштабів виробничої діяльності, з другої – зниження оборотності мобільних активів, погіршення розрахунків із покупцями продукції підприємства, неефективної процедури інкасації дебіторської заборгованості.

Важливою характеристикою фінансового та економічного потенціалу підприємства є оцінка джерел утворення його фінансових ресурсів. Потреба підприємства КП «НВК «Іскра» в оборотних коштах покривається за рахунок таких власних джерел: статутний капітал, відрахування від прибутку у фонди спеціального призначення, приріст сталих пасивів. На підприємстві власними джерелами фінансування оборотних активів є прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства. Прибуток підприємства спрямовується на покриття приросту нормативу оборотних активів. Традиційно джерелом покриття вважається прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства і використовується на його розсуд.

Склад та структура джерел фінансування оборотних активів наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Структура джерел фінансування оборотних активів КП «НВК «Іскра»

Показник	2016 рік		2017 рік		2018 рік	
	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %
Власний	295799	21,49	333764	22,33	368140	29,38
Позиковий	1080617	78,51	1161092	77,67	885066	70,62
Разом	1376416	100,00	1494856	100,00	1253206	100,00

Раціональне формування названих джерел оборотних активів має значний вплив на процес виробництва, на фінансові результати і фінансовий стан підприємства, сприяє досягненню мети з мінімально необхідними за даних умов оборотними коштами. Недостатність джерел формування оборотних активів призводить до недофінансування господарської діяльності та до фінансових ускладнень. Наявність зайвих джерел оборотних активів на підприємстві сприяє створенню наднормативних запасів товарно-матеріальних цінностей, відволіканню оборотних активів з господарського обороту, зниженню відповідальності за цільове й раціональне використання як власних, так і позичених активів.

У період 2016-2018 рр. підприємство активно користувалося позиковими коштами, їх частка у 2016 р. складала 78,51 %, у 2017 р. –77,67%, у 2018 р. –70,62%. Протягом 2016-2018 рр. питома вага власного капіталу у структурі загального капіталу КП «НВК «Іскра» складала від 21,49% до 29,38%. Можна зробити висновок, що наявна структура капіталу не забезпечує стабільний фінансовий стан підприємства, оскільки питома вага власного капіталу підприємства менше 50% в загальній суми майна.

Отже, для більш поглибленого аналізу необхідно провести дослідження основного джерела формування майна підприємства – позикового капіталу, який негативно впливає на стійкість фінансового стану підприємства.

Залежність від позикових активів відображають наступні показники:

– коефіцієнт фінансової стабільності, який свідчить про здатність підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і

довгостроковій перспективі. Значення показника вказує на те, скільки гривень власного капіталу припадає на кожну гривню зобов'язань. Високе значення говорить про низький рівень фінансових ризиків (рекомендоване значення більше 1) [29]:

$$К_{вк/пк\ 2016} = 295799 / 1180488 = 0,25$$

$$К_{вк/пк\ 2017} = 333764 / 1161092 = 0,29$$

$$К_{вк/пк\ 2018} = 368140 / 885066 = 0,42$$

– показник співвідношення позикового і власного капіталу. Цей коефіцієнт є найбільш загальною оцінкою фінансової стійкості підприємства (рекомендоване значення менше або дорівнює 1, позитивною тенденцією є його зменшення) [29]:

$$К_{пк/вк\ 2016} = 1180488 / 295799 = 4,0$$

$$К_{пк/вк\ 2017} = 1161092 / 333764 = 3,5$$

$$К_{пк/вк\ 2018} = 885066 / 368140 = 2,4$$

– коефіцієнт автономії є одним з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості. Він дорівнює співвідношенню власного капіталу компанії до всіх фінансових ресурсів. Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів підприємство здатне профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів (нормативне значення показника – більше 0,5) [29]:

$$К_{авт.\ 2016} = 295799 / 1476287 = 0,20$$

$$К_{авт.\ 2017} = 333764 / 1494856 = 0,22$$

$$К_{авт.\ 2018} = 368140 / 1253206 = 0,29$$

– коефіцієнт фінансової залежності є індикатором фінансової стійкості, який також вказує на здатність підприємства проводити прогнозовану діяльність в довгостроковій перспективі. Показник є оберненим до показника фінансової автономії і розраховується як співвідношення пасивів до власного капіталу. Значення показника говорить про те, скільки фінансових ресурсів використовує підприємство на кожну гривню власного капіталу [29]:

$$К_{фін.\ зал.\ 2016} = 147687 / 295799 = 4,9$$

$$K_{\text{ФІН. ЗАЛ. 2017}} = 1494856 / 333764 = 4,5$$

$$K_{\text{ФІН. ЗАЛ. 2018}} = 1253206 / 368140 = 3,4$$

За проведеними розрахунками показників оцінки фінансової стійкості підприємства за 2016-2018 рр. можна зробити висновок щодо кожного показника (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Показники фінансової стійкості КП «НВК «Іскра» за період 2016–2018 рр.

№	Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Відхилення (+,-)	
					2017/16	2018/17
1	коефіцієнт фінансової стабільності	0,25	0,29	0,42	0,04	0,13
2	показник співвідношення позикового і власного капіталу	4,00	3,50	2,40	-0,5	-1,10
3	коефіцієнт автономії	0,20	0,22	0,29	0,02	0,07
4	коефіцієнт фінансової залежності	4,99	4,48	3,40	-0,51	-1,08

Так, коефіцієнт фінансової стабільності менший за 1 протягом досліджуваного періоду. Отже, не відповідає рекомендованому значенню. На 1 гривню позикового капіталу припадає у 2016 році – 0,25 грн. власного капіталу; у 2018 році – 0,42 грн. власного капіталу.

Показник співвідношення позикового та власного капіталу (або коефіцієнт фінансового ризику) зворотній коефіцієнту фінансової стабільності та дає найбільш загальну оцінку фінансової стійкості. Він показує, скільки одиниць позикових коштів приходить на одиницю власних коштів. Оптимальне значення даного коефіцієнта – 0,5, а критичним вважається – 1. Як видно з таблиці 2.4 підприємство залежне від позикових коштів.

Коефіцієнт автономії також свідчить про залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Частка власних коштів в загальній сумі

коштів, авансованих в його діяльність, складає 20 – 29 %. Критичне значення коефіцієнта автономії – 0,5 або 50 %. Даний показник по підприємству не відповідає нормативному значенню, адже практикою встановлено, що загальна сума заборгованості не повинна перевищувати суму власних джерел фінансування, тобто джерела фінансування підприємства (загальна сума капіталу) повинна бути хоча б на половину сформовані за рахунок власних коштів.

Коефіцієнт фінансової залежності обернений до коефіцієнта автономії та показує, яка сума загальної вартості майна підприємства припадає на 1 грн. власних коштів. Критичне значення коефіцієнта – 2. Високе значення даного показника у 2018 р. говорить про високу частку позикових коштів у фінансуванні підприємства, а відповідно, втрату підприємством фінансової незалежності.

Для якісної оцінки фінансового стану підприємства проводиться розрахунок і аналіз фінансових коефіцієнтів ліквідності:

1) коефіцієнт абсолютної ліквідності (K_{AL}) – є найжорсткішим критерієм платоспроможності, що показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство може за необхідності погасити негайно за рахунок найліквідніших активів. Теоретично вважається значення коефіцієнта більше за 0,20 - 0,35. Це означає, що в найкоротший термін підприємство може погасити 20-35% своїх поточних зобов'язань [30, с. 461];

2) коефіцієнт критичної ліквідності (K_{KPL}) відображає прогностичні платіжні можливості підприємства за умови вчасного проведення розрахунків з дебіторами. Коефіцієнт дає змогу оцінити можливість погашення підприємством поточних зобов'язань в разі критичного його стану. Оптимальним вважається значення цього коефіцієнта, що дорівнює 0,7 - 1,0;

3) коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{ПЛ}$) оцінює загальну платоспроможність підприємства, показує, якою мірою оборотні активи покривають поточні зобов'язання. Коефіцієнт поточної ліквідності

характеризує очікувану платоспроможність підприємства за період, який дорівнює середній тривалості одного обороту всіх його оборотних активів. Критичним вважається значення менше 1,0 [31, с. 313].

Таблиця 2.5 – Показники ліквідності КП «НВК «Іскра»

№	Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Відхилення (+,-)	
					2017/16	2018/17
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{АЛ}$)	0,39	0,29	0,23	-0,1	-0,06
2	Коефіцієнт критичної ліквідності ($K_{КРЛ}$)	0,70	0,61	0,62	-0,09	0,01
3	Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{ПЛ}$)	1,26	1,29	1,48	0,03	0,19

Аналізуючи ліквідність підприємства КП «НВК «Іскра», констатуємо що підприємство в змозі розрахуватись за своїми поточними зобов'язаннями, про що свідчить показник поточної ліквідності, який більше за 1 і спостерігається позитивна тенденція збільшення цього показника.

Що стосується показника критичної ліквідності, то можливість погашення термінових зобов'язань протягом досліджуваного періоду погіршується і в 2017-18 рр. вона нижче, ніж мінімально граничний рівень. Це вказує на необхідність контролювати підприємство обсяг дебіторської заборгованості або, в іншому випадку, це може призвести до втрати підприємством платоспроможності.

Коефіцієнти абсолютної ліквідності знаходився протягом 2016-18 рр. в нормі, але на кінець 2018 р. він є трохи нижче за рекомендований рівень, що вказує на погіршення платоспроможності підприємства.

В цілому показники ліквідності підтверджують достатній рівень платоспроможності підприємства КП «НВК «Іскра» у 2016-18 рр.

Для підтримання достатнього рівня фінансової спроможності необхідно, щоб підприємство безперебійно працювало. З метою оцінки його виробничих ресурсів проведемо аналіз майнового стану підприємства.

За даними порівняльного аналітичного балансу, складеного за звітними даними КП «НВК «Іскра», проаналізуємо вартісні показники динаміки майнового стану підприємства за 2016-2018 роки.

Порівняльний аналітичний баланс для аналізу майнового стану наведений в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Вартісний аналіз майна КП «НВК «Іскра»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне зростання, тис. грн.		Темп росту, %	
				2017 р. до 2016 р.	2018 р. до 2017 р.	2017 р. до 2016 р.	2018 р. до 2017 р.
Нематеріальні активи	767	4276	9745	3509	5469	557,50	227,9
Незавершені капітальні інвестиції	6736	12373	7593	5637	-4780	183,68	61,37
Основні засоби	87186	92709	92340	5523	-369	106,33	99,6
Первісна вартість	281820	310507	333213	28687	-22775	110,18	90,54
Знос	194634	218098	240873	23464	-22706	112,06	93,19
Усього необоротних активів	113094	127755	134769	14661	7014	112,96	105,49
Виробничі запаси	208633	206646	177706	-1987	-28940	99,05	86
Незавершене виробництво	293197	419726	394170	126529	-25556	143,15	93,91
Готова продукція	606	1080	1853	474	773	178,22	171,57
Товари	109	383	64	274	-319	351,38	16,71
Дебіторська заборгованість:							
за товари	214497	33908	72229	-180589	38321	15,81	213,01
з бюджетом	12720	15476	443	2756	-15033	121,67	2,86
інша ДЗ	1734	289320	214547	287586	-74773	↑167 р.	74,16
Грошові кошти	431133	311665	174380	-119468	-137285	72,29	55,95
Усього оборотні активи	1363192	1367101	1118444	3909	-248657	100,29	81,81
ВСЬОГО	1476287	1494856	1253206	18569	-241650	101,26	83,83

Як видно з таблиці 2.5, що на кінець 2018 року вартість майна підприємства зменшується (на 16,2%). Це зменшення було зумовлене в основному зменшенням вартості оборотних активів на 248657 тис. грн., або на 18,18% при збільшенні вартості необоротних активів (на 7014 тис. грн., або на 5,49%). Тобто спостерігається негативні тенденції в господарській діяльності підприємства.

На основі даних таблиці 2.5 можна розрахувати коефіцієнти зносу, який визначається діленням суми зносу на первісну вартість основних засобів.

$$K_{\text{зн. 2016}} = 194634 / 281820 = 0,69$$

$$K_{\text{зн. 2017}} = 218098 / 310507 = 0,70$$

$$K_{\text{зн. 2018}} = 240873 / 333213 = 0,72$$

Ці коефіцієнти свідчать про значний знос основних засобів підприємства, та про їх моральну та фізичну застарілість і, як наслідок про необхідність заміни виробничих основних фондів.

Коефіцієнт зносу вважається нормальним, якщо не перевищує 0,5, а в нашому випадку показник є більшим за 0,5. В таблиці 2.6 представлені показники, які характеризують технічний стан основних засобів КП «НВК «Ічкра»: обладнання яке використовує підприємство є морально застарілим, що є безперечно негативним явищем для підприємства.

Таблиця 2.6 – Динаміка показників майнового стану КП «НВК «Іскра»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне зростання, тис. грн.		Темп росту, %	
				2017 р. до 2016 р.	2018 р. до 2017 р.	2017 р. до 2016 р.	2018 р. до 2017 р.
Частка основних засобів в активах	5,9	6,2	7,3	0,3	1,1	105,08	117,74
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,69	0,70	0,72	0,01	0,02	101,45	102,86
Коефіцієнт оновлення основних засобів	х	0,06	0,02	х	0,01	х	33,33

З таблиці 2.6 видно, що частка основних засобів в активах зростає з 5,9% у 2016 р. до 7,3% у 2018 р. Самі по собі дані не дозволяють сформулювати будь-який висновок. Однак, порівняння цієї динаміки із змінами суми виручки(у 2016 р. виручка складала 1679456 тис. грн., у 2017 р. – 819918 тис. грн., а в 2018 р. – 1407570 тис. грн.) дозволяє зробити висновок, що на підприємстві не відбувався процес продажу зайвих основних засобів, їх оновлення, при цьому операційний процес має коливання і свідчить про його погіршення. Коефіцієнт зносу протягом періоду також зростає, що є підтвердженням того, що обладнання є фізично застарілим. Коефіцієнт оновлення, для такого великого підприємства занижений, це означає, що існує можливість зриву виробничого процесу. Такий стан є загрозовим для підприємства.

Загальний майновий стан на підприємстві є не втішним, він говорить про те, що майно є застарілим, коефіцієнт оновлення основних засобів на кінець досліджуваного періоду становить 0,02, в той час як нормою є 0,2-0,5.

Підприємству необхідно поновлювати матеріально-технічну базу шляхом заміни зношеного устаткування, своєчасно проводити ремонтні та профілактичні роботи.

2.3 Оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності

Під час аналізу фінансово-господарського стану підприємства важливе значення має і розрахунок групи показників прибутковості. При цьому необхідно дослідити процес формування й використання прибутку, визначити, як змінюються протягом певного періоду значення валового та чистого прибутку, розглянути чинники, що призводять до їх зміни. Крім того, вивчити вплив на валовий і чистий прибуток таких показників, як дохід (виручка) від реалізації продукції, сума непрямих податків, собівартість реалізованої продукції, а також фінансові результати від операційної діяльності, надзвичайних доходів і витрат тощо [33, с. 270].

Прибутковість підприємства доцільно проаналізувати не тільки з кількісного боку, а й з якісного дозволяють визначити показники рентабельності.

Особливе значення серед показників рентабельності займає показник рентабельності продаж (діяльності підприємства), який визначається як відношення чистого прибутку до виручки від реалізації продукції. Він показує, скільки грошових одиниць чистого прибутку отримано в розрахунку на одиницю виручки. Його нормативне значення знаходиться в межах не менше 0,3.

Рентабельність активів (Return on Assets (ROA) – показує ефективність використання активів підприємства для генерації прибутку. Високе значення показника свідчить про хорошу роботу підприємства. Розраховується як співвідношення отриманого чистого прибутку (або чистого збитку) до середньорічної суми активів. Інформація про вартість активів може бути отримана з балансу, а інформація про суму чистого прибутку може бути отримана зі звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід). Не існує єдиного нормативного значення показника. Необхідно аналізувати його в динаміці, тобто зіставляючи значення різних років за період дослідження. Крім цього, варто порівняти значення показника зі значеннями прямих конкурентів (які мають однаковий розмір суми активів або доходу). Чим вищий показник, тим більш ефективним є весь процес управління, адже показник рентабельності активів формується під впливом всієї діяльності підприємства.

Рентабельність власного капіталу (Return on Equity (ROE) – показник, що вказує, наскільки ефективно використовується власний капітал, тобто скільки прибутку було згенеровано на кожну гривню залучених власних коштів. Цей індикатор є найбільш важливим для власників (акціонерів, учасників), адже дозволяє визначити зростання їх добробуту за аналізований період. Він розраховується як співвідношення чистого прибутку за період і середньої вартості власного капіталу за цей же період. Розрахунок

коефіцієнта для різних періодів допомагає зрозуміти зміни в прибутковості. Очевидно, що більш високі коефіцієнти кращі, тому що вони демонструють відносно збільшення чистого прибутку, що генерується на ту ж суму капіталу. Тенденція стабільного зростання коефіцієнта рентабельності власного капіталу означає підвищення здатності підприємства генерувати прибуток власникам. Проте зниження власного капіталу (яке може бути викликаним, наприклад, викупом акцій) призводить до збільшення коефіцієнта рентабельності власного капіталу. Високий рівень боргу також викликає збільшення показника, адже це означає, що компанія використовує кредитний капітал замість власного як джерело фінансування.

Рівень прибутковості підприємства визначається також за допомогою показників оборотності, основними з яких є :

- коефіцієнт обіговості активів;
- коефіцієнт обіговості основних фондів;
- коефіцієнт обіговості власного капіталу.

Оборотність активів – показник ділової активності, який демонструє ефективність використання активів підприємства. Коефіцієнт є співвідношенням між виручкою і середньорічною сумою активів. Значення показника говорить про те, скільки товарів і послуг продано за досліджуваний період на кожну гривню використаних активів.

Коефіцієнт оборотності основних фондів характеризує ефективність використання підприємством основних засобів. Чим вище значення коефіцієнту, тим ефективніше підприємство використовує основні засоби. Низький рівень фондівіддачі свідчить про недостатній обсяг продаж або про занадто високу величину капітальних вкладень. Слід зауважити, що даний коефіцієнт має сильно виражену галузеву специфіку. Крім того, значення цього показника багато в чому залежить від способів нарахування амортизації й практики оцінки вартості активів. Цілком можлива ситуація, при якій підприємство, що використовує зношені основні засоби, має коефіцієнт фондівіддачі більш високий, ніж модернізоване підприємство.

Коефіцієнт оборотності основних засобів дорівнює відношенню сумарної виручки від реалізації продукції за рік до середньорічного значення суми необоротних активів.

Показник оборотності власного капіталу – це показник ділової активності, який демонструє ефективність управління власним капіталом підприємства. Коефіцієнт розраховується як співвідношення виручки (чистого доходу) до середньорічної суми власного капіталу. Високе значення показника свідчить про ефективне використання капіталу власників. Значення коефіцієнта вказує на те, скільки товарів та послуг було продано на кожну гривню залучених від власників коштів. Показник доцільно розглядати в динаміці, а також порівняти зі значеннями прямих конкурентів в галузі. Підвищення показника протягом періоду дослідження говорить про постійну оптимізацію роботи підприємства в цій сфері.

Для характеристики рівня прибутковості чи збитковості й раціонального використання наявних засобів проаналізуємо показники рентабельності та показники ділової активності досліджуваного підприємства (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Аналіз показників рентабельності та ділової активності КП «НВК «Іскра» за 2017-18 рр.

№	Показник	2017 рік	2018 рік	Відхилення	
				(+,-)	%
1	Чистий прибуток, тис. грн.	65674	61018	-4656	-7,09
2	Чистий дохід від реалізації, тис. грн.	819918	1407570	+587652	71,67
3	Вартість активів, тис. грн.	1494856	1253206	-241650	-16,17
4	Вартість власного капіталу, тис. грн.	333764	368140	+34376	10,30
5	Рентабельність діяльності, %	0,08	0,04	-0,04	-45,88
6	Рентабельність активів, %	0,043	0,048	+0,005	10,83
7	Рентабельність власного капіталу, %	0,20	0,17	-0,03	-15,77
8	Коефіцієнт обіговості активів	0,55	1,12	+0,57	104,77
9	Коефіцієнт обіговості основних засобів	6,42	10,44	+4,03	62,75
10	Коефіцієнт обіговості власного капіталу	2,46	3,82	+1,37	55,64

Як видно з таблиці 2.7, коефіцієнти рентабельності в періоді, що досліджувався погіршувалися, за винятком рентабельності активів (майже незмінним залишився), що свідчить про зниження ефективності його діяльності й викликано скороченням фінансових результатів. Підприємство має низький рівень рентабельності сукупних активів і власного капіталу. Зниження рентабельності власного капіталу викликано скороченням чистого прибутку. цей показник вказує про низьку інвестиційну привабливість аналізованого підприємства.

Рентабельність діяльності підприємства скоротилася у два рази, що пояснюється погіршенням ситуації на ринку й , ймовірно, зниженням цін, на яке змушене було піти підприємство з метою стимулювання збуту.

При цьому необхідно відзначити позитивним зростання показників ділової активності. Коефіцієнт обіговості активів досліджуваного підприємства за аналізований період збільшився, що засвідчує про відносно достатній рівень поповнення його активів протягом звітної періоду.

Ефективність фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, насамперед характеризують показники рентабельності, які визначаються відношенням отриманого ефекту (прибутку) до понесених витрат [19, с. 537]. Ефективний стан діяльності досягається за умови, якщо отримані доходи перевищують витрати, при цьому утворюється та накопичується прибуток. Зворотною стороною ефективності є збитковість, коли доходи не можуть компенсуватися понесеними витратами.

Показник ефективності більш повно характеризує результати діяльності підприємства. Його використовують при розробці бюджетних програм на наступні звітні періоди для досягнення більшої прибутковості підприємства. Тому за параметр аналізу доцільно використовувати саме співвідношення чистого прибутку підприємства в розрізі видів діяльності та витрат, які мають безпосередній вплив на його отримання.

Для здійснення факторного аналізу потрібно розрахувати й оцінити показники, які мають безпосередній вплив на фінансовий результат (чистий

прибуток) підприємства, тобто: доходи, витрати та фінансовий результат (прибуток) від операційної, фінансової та іншої діяльності; загальні суми прибутку та витрати від звичайної діяльності; показник ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Оцінка доходів, витрат і фінансових результатів як складових ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства

№	Показник	Позначення	2017 р., тис. грн.	2018 р., тис. грн.	Відхилення	
					(+,-), грн.	%
1	2	3	4	5	6	7
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	ЧДР	819918	1407570	587652	71,67
2	Інші операційні доходи	ІОД	47367	42756	-4611	-9,73
3	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	СР	560671	1122222	561551	100,16
4	Операційні витрати, із них:	ОВ	251396	237066	-14330	-5,70
4.1	адміністративні витрати	АВ	74299	99433	25134	33,83
4.2	витрати на збут	ВЗ	130932	105273	-25659	-19,60
4.3	інші операційні витрати	ІОВ	46165	32360	-13805	-29,90
5	Дохід від участі в капіталі	ДУК	х	х	х	х
6	Інші фінансові доходи	ІФД	31857	4913	-26944	-84,58
7	Втрати від участі в капіталі	ВУК	х	х	х	х
8	Фінансові витрати	ФВ	х	4906	4906	х
9	Інші доходи	ІД	447	5142	4695	1050,34
10	Інші витрати	ІВ	7144	22858	15714	219,96
11	Доходи операційної діяльності (р.1 + р.2)	ДОД	867285	1450326	583041	67,23
12	Витрати операційної діяльності (р.3 + р.4)	ВОД	812067	1359288	547221	67,39
13	Доходи від фінансової діяльності (р.5 + р.6)	ДФД	31857	4913	-26944	-84,58
14	Витрати фінансової діяльності (р.7 + р.8)	ВФД	х	4906	4906	х
15	Прибуток від операційної діяльності (р.11 – р. 12)	ПОД	55218	91038	35820	64,87
16	Прибуток від фінансової діяльності (р.13 – р.14)	ПФД	31857	7	-31850	-99,98
17	Прибуток від іншої діяльності (р.9 – р.10)	ПІД	-6697	-17716	-11019	164,54

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6	7
18	Прибуток від звичайної діяльності (р.15 + р.16 + р.17)	ПЗД	80378	73329	-7049	-8,77
19	Витрати від звичайної діяльності (р.12 + р.14 + р.10)	ВЗД	819211	1387052	567841	69,32
20	Ефективність фінансово-господарської діяльності (р.18 / р.19) × 100%	ЕФГД	9,81	5,29	-4,52	-46,12

За попередньою оцінкою показників, ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства погіршилася на 4,52%. Насамперед, це пов'язано із збільшенням собівартості на 100,2% та інших витрат на 220% та зменшенням доходів від операційної (9, 73%), фінансової (84,6%) діяльності.

Такі зміни в цілому можна охарактеризувати як негативні, слід звернути особливу увагу на збільшення адміністративних витрат (25134 тис. грн.). Збільшення витрат від звичайної діяльності (на 69,3%), інших витрат та собівартості продукції вплинуло на неотримання прибутку від звичайної діяльності на 7049 тис. грн. більше порівняно з минулим періодом. Крім того, збільшення витрат від звичайної діяльності також негативно вплинуло на ефективність діяльності суб'єкта господарювання.

Ефективність діяльності підприємства як показник показує кінцеві результати використання ресурсів за певний проміжок часу, головною ознакою якого може бути необхідність досягнення мети фінансово-господарської діяльності підприємства з найменшими витратами суспільної праці або часу. А тому, успішна реалізація стратегії розвитку підприємства має передбачати здійснення результативної, ефективної та конкурентоспроможної діяльності.

Кінцевим і найсуттєвішим етапом аналітичного дослідження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства є визначення та розрахунок резервів, тобто можливих поліпшень, що характеризують

ефективність діяльності господарюючого суб'єкта. Резерви варто класифікувати за такими напрямками:

- 1) залежно від змісту: техніко-технологічні, економічні, соціальні, організаційні;
- 2) залежно від обсягу розповсюдження: загальні, часткові (специфічні);
- 3) залежно від важливості результату: основні, другорядні;
- 4) залежно від місця виникнення: народногосподарські; галузеві; внутрішньовиробничі;
- 5) залежно від структури: складні (багатофакторні), прості (однофакторні);
- 6) залежно від часу дії: постійні, тимчасові.

Виходячи з максимальних показників отриманих доходів та мінімальних значень понесених витрат (за звітний і попередній періоди) спрогнозуємо відсоток прихованих резервів досліджуваного підприємства. Для проведення такого розрахунку визначимо рівень ефективності при максимальних доходах та мінімальних витратах за формулою (1.1), яка наведена у першому розділі.

Рівень ефективності прогнозований для КП «НВК «Іскра» дорівнюватиме:

$$EFGD_{\text{ПРОГНОЗ}} = \frac{1407570+47367+31857+5142-560671-237066-7144}{560671+74299+105273+32360+7144} \times 100\% = 88,11\%$$

Показник ефективності у звітному 2018 році становив 82,66 %.

Виходячи з цього прихований резерв дорівнюватиме:

$$(88,11\% - 82,66\%) / 82,66\% \times 100\% = 6,59\%$$

Таким чином, на основі остаточної оцінки діяльності підприємства та виявлених резервів формулюються проблеми, що потребують невідкладного вирішення для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності. Поряд з визначеними проблемами надаються рекомендації, що сприятимуть поліпшенню ситуації.

Методичний підхід до визначення ефективності фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, який був застосований у дослідженні є простим і прийнятним, може використовуватися на практиці при оцінці фінансово-господарського стану будь-якого підприємства. Такий елемент оцінки фінансово-господарського стану допоможе своєчасно віднайти вузькі місця, спланувати роботу на підприємстві так, щоб з урахуванням можливостей, які воно має, та сформованого ринку збуту при найменших витратах отримати максимальний прибуток.

Висновки до 2 розділу

У другому розділі був проведений аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства КП «НВК «Іскра» та здійснена загальна оцінка ефективності його діяльності впродовж 2016-2018 рр.

Казенне підприємство «Науково-Виробничий Комплекс «Іскра» – провідний розробник і виробник наземної радіолокаційної техніки оборонного комплексу України.

Сьогодні КП «НВК «Іскра» – це конструкторське бюро і електромашинобудівний завод, об'єднані єдиною маркою «Іскра». Підприємство продовжує створювати і серійно випускати радіолокатори світового рівня. З маркою «Іскра» вироблено більше шести тисяч високоефективних, надійних і простих в експлуатації радіолокаційних станцій, які отримали заслужене визнання фахівців більш ніж в 50 країнах світу.

КП «НВК «Іскра» є типовим підприємством оборонно-промислового комплексу, управління майном та політикою здійснюється Державним концерном «Укроборонпром», у склад якого входять всі оборонні підприємства України. На сьогодні КП «НВК «Іскра» є активним учасником військово-технічного співробітництва України з іншими державами, що дозволило підприємству отримати безцінний досвід в здійсненні діяльності

на світовому ринку, підвищити зовнішню конкурентоспроможність підприємства.

Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства проводився згідно методики, наведеної у першому розділі даної роботи.

Проведений аналіз фінансового-господарського стану КП «НВК «Іскра» показав, що за аналізований період він є нестабільним.

Аналіз структури активів показав, що підприємство має «легку» структуру протягом аналізованого періоду, оскільки частка оборотних активів складає більш 50 %. Така структура активів свідчить про мобільність майна підприємства і сприяє прискоренню оборотності активів. У 2018 р. найбільшу частку у складі активів займає незавершене виробництво (394 170 тис. грн.). Необхідно зазначити високу питому вагу у складі оборотних активів разом із незавершеним виробництвом виробничих запасів, готової продукції та дебіторської заборгованості. Це може розцінюватися як позитивно, так і негативно. З першої точки зору може мати місце розширення масштабів виробничої діяльності, з другої – зниження оборотності мобільних активів, погіршення розрахунків із покупцями продукції підприємства, неефективної процедури інкасації дебіторської заборгованості.

У 2018р. необхідно зазначити позитивні зрушені, які свідчать про зменшення на 25556 тис. грн. частки незавершеного виробництва

Велика частка виробничих запасів на підприємстві на кінець 2018 року (177706 тис. грн.) може свідчити про активну діяльність. За умов розширення діяльності і збільшення покупців може збільшуватися і рівень дебіторської заборгованості, що потребує її контролю та моніторингу.

Протягом 2018 р. готова продукція підприємства залежується на складах, невчасно реалізується, про що говорить її збільшення відносно 2017 р. на +773 тис. грн. У 2018р. спостерігається суттєве зменшення товарів, у порівнянні з попереднім роком зменшення відбулося з 383 тис. грн. до 64 тис. грн. Це свідчить про попит на товари, які виробляються на підприємстві.

Потреба підприємства КП «НВК «Іскра» в оборотних коштах покривається за рахунок таких власних джерел: статутний капітал, відрахування від прибутку у фонди спеціального призначення, приріст сталих пасивів. На підприємстві власними джерелами фінансування оборотних активів є прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства.

Аналіз фінансово-господарського стану засвідчив, що наявна структура капіталу не забезпечує стабільний фінансовий стан підприємства, оскільки питома вага власного капіталу підприємства менше 50% в загальній сумі майна.

Для визначення фінансової спроможності підприємства проведено аналіз показників ліквідності та фінансової стійкості. Аналізуючи показники ліквідності КП «НВК «Іскра», констатуємо що підприємство в змозі розрахуватись за своїми поточними зобов'язаннями, про що свідчить показник поточної ліквідності, який більше за 1 і спостерігається позитивна тенденція збільшення цього показника протягом 2016-18 рр.

Що стосується показника критичної ліквідності, то можливість погашення термінових зобов'язань протягом досліджуваного періоду погіршується і в 2017-18 рр. вона нижче, ніж мінімально граничний рівень. Це вказує на необхідність контролювати підприємство обсяг дебіторської заборгованості або, в іншому випадку, це може призвести до втрати підприємством платоспроможності.

Коефіцієнти абсолютної ліквідності знаходився протягом 2016-18 рр. в нормі, але на кінець 2018 р. він є трохи нижче за рекомендований рівень, що вказує на фінансові ускладнення, оскільки наявних грошових коштів може не вистачити на покриття поточних зобов'язань..

В цілому показники ліквідності підтверджують достатній рівень платоспроможності підприємства КП «НВК «Іскра» у 2016-18 рр.

Проведений аналіз фінансово-господарської діяльності показав, що протягом досліджуваного періоду погіршується технічний стан основних

засобів КП «НВК «Іскра»: обладнання яке використовує підприємство є морально та фізично застарілим, що є безперечно негативним явищем для підприємства. Коефіцієнт зносу основних фондів на кінець 2018 року становив 72%. Коефіцієнт оновлення дуже занижений і це означає, що існує можливість зриву виробничого процесу. Такий стан є загрозовим для підприємства.

Для оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства були розраховані показники рентабельності та ділової активності. За проведеними розрахунками спостерігається зниження ефективності діяльності підприємства, що викликане, перш за все, скороченням фінансових результатів. Підприємство має низький рівень рентабельності сукупних активів і власного капіталу. Зниження рентабельності власного капіталу викликано скороченням чистого прибутку. Цей показник вказує про низьку інвестиційну привабливість КП «НВК «Іскра».

Рентабельність діяльності підприємства скоротилася майже у два рази, що пояснюється погіршенням ситуації на ринку й, ймовірно, зниженням цін, на яке змушене було піти підприємство з метою стимулювання збуту.

При цьому необхідно відзначити позитивним зростання показників ділової активності. Коефіцієнт обіговості активів досліджуваного підприємства за аналізований період збільшився, що засвідчує про відносно достатній рівень поповнення його активів протягом звітного періоду.

Погіршення фінансово-господарської діяльності підприємства на 4,5% пов'язано, насамперед, зі збільшенням собівартості на 100 % та інших витрат на 220 %, а також зменшенням доходів від операційної (9, 73%) та фінансової (84,6%) діяльності. Такі зміни в цілому можна охарактеризувати як негативні і потребують розробки заходів з підвищення ефективності його діяльності.

3 ЗАХОДИ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО СТАНУ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ КП «НВК«ІСКРА»

3.1 Стратегічні перспективи КП «НВК «Іскра»

Особливістю сучасного етапу світового економічного розвитку є значне загострення конкурентної боротьби. Це негативно позначається на конкурентоздатності і стійкості функціонування вітчизняних підприємств. Сьогодні для ринкових відносин і зовнішнього економічного середовища характерна суперечлива динаміка. Щоб успішно функціонувати, підприємству необхідні передбачення, адекватні міри пристосування і конкурентні переваги. Такі можливості багато в чому визначаються здатністю підприємства швидко адаптувати свою стратегію до зовнішніх ринкових умов. Стратегічні альтернативи як простір для маркетингових рішень здебільшого обмежені не тільки нестабільністю сегментів ринку, загостренням конкуренції, а й стратегією управління самого підприємства [40, с. 6].

Для сьогоднішніх реалій життя характерними є стрімкі зміни (це стосується законодавства, цін на товари та послуги, технологій, організаційних форм підприємств і форм їхньої власності тощо), і далеко не завжди ці зміни відбуваються у напрямках, які були б прийнятними для підприємств. Нині КП «НВК «Іскра» стикається з неясністю, непередбаченими ситуаціями, а також із тим, що традиційні підходи до управління і планування не забезпечують правильної орієнтації та підготовки підприємства до майбутнього, тобто до виживання. Отже, стає досить важливим перехід до управління, що орієнтоване на стратегічні напрями розвитку. Інакше кажучи, успішне функціонування підприємства в майбутньому залежить від стратегічної платформи його економічного розвитку. При цьому слід зазначити, що підприємства оборонно-

промислового комплексу не залишаються осторонь глобальних тенденцій розвитку світової економіки.

Стратегічна платформа економічного розвитку підприємств оборонно-промислового комплексу являє собою набір їх ресурсно-компетенційних і функціональних характеристик, які уможливають довгострокову діяльність та забезпечують виокремлення підприємств як одиниць господарювання, й складається з трьох основних елементів: ресурсів, ключових компетенцій та організаційних спроможностей, які знаходяться в ієрархічному взаємозв'язку.

КП «НВК «Іскра» має значні інтелектуальні, виробничо-технічні та кваліфіковані людські ресурси, зберігає високий експортний потенціал, що забезпечує надходження до державного бюджету значних коштів. КП «НВК «Іскра» є типовим підприємством ОПК, управління майном та політикою здійснюється Державним концерном «Укроборонпром», у склад якого входять всі оборонні підприємства України.

В цілому, оборонно-промисловий комплекс як сектор економіки, призначений для розроблення і виробництва продукції оборонного призначення, фактично є фундаментом воєнної безпеки та оборони країни. Саме тому підтримання високого рівня його розвитку для багатьох розвинутих країн є одним із пріоритетних воєнно-економічних завдань національної політики [41].

Сьогодні оцінка оборонної промисловості не є однозначною і залежить від стану справ у певних умовно виокремлених сегментах (групах) і на конкретних підприємствах. Залежно від результативності діяльності підприємства можна умовно поділити на три групи, склад яких є мінливим.

Групу найбільш успішних і стабільних вітчизняних оборонних підприємств (20–25) становлять провідні підприємства таких сегментів:

– ракетно-космічного, авіабудівного, танкового та авіаційного двигунобудування, морського газотурбобудування;

– розроблення та виробництва бортових систем управління, високоточних засобів ураження, радіолокаційних і радіотехнічних систем, окремих унікальних типів комплектуючих систем озброєння та військової техніки. Останнім часом до цієї групи наближаються окремі ремонтні підприємства, переважно авіаційної техніки [42, с. 79].

Групу менш стабільних підприємств (що тримаються на плаву) становлять виробничі та ремонтні підприємства, науково-дослідні інститути, конструкторські бюро (20–25), що мають певні (іноді унікальні) проєктувальні, технологічні або виробничі можливості, але стабільність яких є менш надійною і критично залежною від експортних замовлень, на обсяги яких критично впливає економічна та (часто) політична кон'юнктура ринку озброєння та військової техніки. Окремі із цих підприємств є субпідрядниками в контрактах підприємств першої групи [42, с. 79–80].

До останньої групи належать решта підприємств (понад 100), значна частка яких є збитковими через недостатню якість менеджменту, високий знос і низький технологічний рівень основних фондів, відсутність замовлень та підтримки з боку держави [42, с. 80].

Одним із основним підприємств у галузі оборонно-промислового комплексу України є КП «НВК «Іскра» управління об'єктами майнового комплексу якого забезпечується ДК «Укроборонпром».

Необхідно зазначити основні чинники (перепони), які найбільшою мірою гальмують розвиток досліджуваного підприємства та ДК «Укроборонпром» в цілому на часових горизонтах 2013–2020 рр. і 2030 р. (табл. 3.1).

Першим чинником цієї групи є частка тіньового сектору в економіці країни, яка, стабільно тримається на рівні 50% і навіть зросла до 52% протягом останніх років у результаті вкрай невдалої податкової реформи 2011–2012 рр.

Другим чинником, тісно пов'язаним із попереднім, є масштаб корупції в Україні. Повний масштаб корупції нині досяг 14% ВВП, або приблизно \$30

млрд. на рік. Політична та економічна нестабільність і надвисокий рівень корупції країни призвели до відпливу \$12 млрд. інвестицій лише за 2016 р.

Таблиця 3.1 – Критичні чинники, що гальмують розвиток ДК «Укроборонпром» та КП «НВК «Іскра» на часових горизонтах 2017-20 рр. і 2030 р. [40, с. 7]

Показник	2017	2018	2019	2020	2030
1. Частка тіньової економіки, %	40	34	30	25	15
2. Місштаб корупції,	11,0	9,2	7,4	6,6	4,0
3. Пенсійне навантаження на бюджет, % до ВВП	4,1	4,2	4,0	3,8	2,1
4. Обслуговування державного боргу, % до ВВП	6,2	4,7	3,1	2,9	3,0
5. Енергомісткість ВВП України, кг н.е./дол. США	0,318	0,309	0,299	0,280	0,180

Третім важливим чинником зниження видатків бюджету ДК «Укроборонпром» є суттєве скорочення дефіциту Пенсійного фонду. Він коливається на рівні 4% від ВВП і покривається з бюджету країни.

Четвертим чинником зниження видатків бюджету ДК «Укроборонпром» є обслуговування державного боргу.

І, нарешті, п'ятим критичним чинником гальмування розвитку ДК «Укроборонпром» вважається енергомісткість валового внутрішнього продукту.

На нашу думку, без усунення цих перепон завдяки системним реформам принципово неможливо говорити про підйом економіки країни та прискорений розвиток підприємств, зокрема КП «НВК «Іскра» [44]. Зниження негативного впливу цих перепон передусім дасть змогу істотно знизити видаткову частину бюджету України (знизити зайві витрати на фінансування економіки) без погіршення соціальних умов населення країни.

Для розроблення стратегічної платформи економічного розвитку ДК «Укроборонпром» потребується дослідження теперішнього стану концерну в цілому. Результати SWOT експертизи його економічного розвитку в

середньостроковому та довгостроковому часових горизонтах наведено в табл. 3.2. Стан ДК «Укроборонпром», і зокрема КП «НБК «Іскра» залежить від того, наскільки успішно вони здатні реагувати на різні впливи ззовні.

Таблиця 3.2 – SWOT- аналіз економічного розвитку КП «НБК «Іскра»

Кількісні значення за шкалою Мюллера (1-7) до 2021 р. + (до 2030 р.)					
Сильні фактори		Кількісні значення	Слабкі фактори		Кількісні значення
S1	Наявність виробничої інфраструктури	5 (6)	W1	Недосконалість податкової системи	4,5 (3,5)
S2	Наявність освіченого працездатного капіталу	6 (6)	W2	Низький рівень свободи бізнесу	6 3
S3	Сировино-ресурсна база	4 (4)	W3	Низький рівень ВВП на душу населення	5,5 (4)
S4	Вигідне географічне розташування	3,5 (3,5)	W4	Недосконалість фінансово-кредитної системи	6 (4)
			W5	Значний рівень інфляції	7 (4)
			W6	Імпортозалежність	5 (5)
			W7	Висока енергомісткість ВВП	6 (4,5)
Фактори, що визначають можливості розвитку		Кількісні значення	Фактори, що визначають загрози розвитку		Кількісні значення
O1	Розвиток зовнішньо-економічної діяльності	4 (5)	T1	Зростання енергетичної залежності	3,5 (5)
O2	Розвиток високотехнологічного промислового виробництва	3 (4)	T2	Погіршення кон'юнктури зовнішніх ринків	3,5 (3,5)
O3	Поліпшення інвестиційної привабливості	3 (4)	T3	Зростання фінансово-економічної залежності	5,5 (6)
O4	Реформування економіки	5 (6)	T4	Подальше розбалансування структури економіки країни	5 (3)

Аналізуючи зовнішню ситуацію, необхідно виділяти найбільш суттєві на конкретний період часу чинники. Взаємозалежний розгляд цих чинників із можливостями підприємства дає змогу вирішувати проблеми, що виникають. Під час вирішення різного рівня завдань необхідно також чітко уявляти, чи піддаються критичні чинники контролю з боку підприємства, є вони внутрішніми чи зовнішніми, піддаються змінам зусиллями компанії або це зовнішні події, на які компанія впливати не в змозі.

За результатами проведеного дослідження визначено сильні сторони підприємства, на базі яких можна формувати стратегічні напрями їхнього економічного розвитку. До них належать такі:

1. Наявність необхідної виробничої інфраструктури, що є основою для перебудови підприємства за кластерним принципом.
2. Наявність освіченого працездатного людського капіталу.
3. Сировинно-ресурсна база для точного приладобудування. Запорізька область має досить розвинену індустріальну базу, яка характеризується потужним ресурсним потенціалом.
4. Вигідне географічне розташування. До того ж має вигідне транспортно-географічне розташування. Основу становлять міжнародні транспортні комунікації: залізниця, автомагістралі, авіасполучення, морська та річкова інфраструктури, а також лінії електропередач (ЛЕП) і телекомунікації. Саме транспортні коридори набувають вагомого значення у середньо- та довгостроковій перспективах.

Включення підприємств оборонно-промислового комплексу в ринкові відносини – неминучий стратегічний шлях їхнього розвитку. Нормальне функціонування ринку озброєнь стає неможливим, якщо держава належно не виконує свої функції. Як незамінне національне надбання оборонно-промисловий комплекс України вимагає до себе дбайливого відношення, проведення продумано економічної та соціально-економічної політики держави, всебічної підтримки з боку останньої: матеріальної, фінансової, кадрової, протекціоністської тощо. Разом із тим необхідний і економічний аналіз меж використання державної влади в регулюванні функціонування оборонно-промислового комплексу в цілому.

Оборонно-промисловий комплекс є генератором передових наукових, технічних, технологічних досягнень і розробок, що дають змогу створювати не тільки техніку високого рівня складності, а й наукомістку продукцію конверсійного призначення. Сьогодні створено реальні умови для переходу нових знань і технологій з оборонного сектору економіки в цивільний, і

навпаки. Результати досліджень та практика найбільш розвинених країн показують, що до 50–60% оборонних наукових розробок і технологій мають застосовність і високу ефективність під час виробництва наукомісткої конверсійної продукції, а її впровадження у цивільний сектор посилює його конкурентоздатність на світовому ринку.

На основі аналітичного дослідження стратегічної платформи економічного розвитку підприємства КП «НВК «Іскра» було виокремлено стратегічні перспективи розвитку: розвиток зовнішньоекономічної діяльності; розвиток високотехнологічного промислового виробництва; поліпшення інвестиційної привабливості.

3.2 Обґрунтування доцільності запропонованих заходів з підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства

Динамічний розвиток озброєння радіотехнічних військ (РТВ) обумовлений необхідністю забезпечення нових типів радіолокаційних засобів, їх модернізації та розробкою нових типів. Для уникнення помилок при створенні нового озброєння та військової техніки (ОВТ) РТВ необхідно забезпечувати високий рівень науково-технічного супроводження з боку науково-дослідних установ Збройних Сил України.

До складу радіолокаційних засобів радіотехнічних військ (РТВ) ПС ЗС України входить значна кількість зразків наземних оглядових РЛС декількох поколінь, різних за технічним рівнем та бойовими можливостями і призначених для вирішення різноманітних задач. На озброєнні РТВ ПС ЗС України знаходяться:

- РЛС (РЛК) створення чергового радіолокаційного поля: П-18, П-18МА, П-18МУ, 5Н84А, 5Н84АМА, 44Ж6, 1Л13;
- РЛС виявлення маловисотних цілей (РЛС маловисотного поля): П-19, 35Н6, 19Ж6, 35Д6;
- РЛС бойового режиму: 64Ж6, 5Н87, П-37, 35Д6М, 79К6;

- радіолокаційні висотоміри: ПРВ-13, ПРВ-16, ПРВ-17;
- комплекси засобів автоматизації (КЗА) командних пунктів ротного, батальйонного та бригадного рівнів: 5У69, 86Ж6, 5Н93М, 68К6, АС 30І.

Станом на початок 2017 року (табл. 3.3) РТВ ПС ЗС України мають на озброєнні 354 комплекти РЕТ, з них 325 комплектів (216 РЛС, 85 РРВ, 24 КЗА) розгорнуті на стаціонарних позиціях і залучені до виконання завдань бойового чергування. Стан техніки характеризується поступовим вичерпанням встановлених розробниками показників ресурсу до проведення капітально-відновлювальних ремонтів, чи списання.

Таблиця 3.3 – Кількісно-якісний стан РЕТ РТВ на кінець 2017 року

Клас ОБТ	Потреба	Всього на обліку	На бойовому чергуванні	Тривалість експлуатації, років			Сумарна середньо-річна витр. ресурсу за класОБТ. год	Мають запас ресурсу, одиниць				
				Менше 10р.		≥ 20р., застаріле		На 01.01.2017	Прогноз на 01.01			
				нове	сучасне				2018	2019	2020	2021
РЛС БР	36	41	39	2	1	38	70000	20	14	8	2	0
РЛС ЧР	72	104	93	-	5	99	167000	42	29	16	3	0
РЛС МВЦ	98	92	84	-	-	92	153000	70	58	45	33	20
РРВ	92	91	85	-	-	91	51000	62	57	50	43	36
КЗА	23	26	24	-	-	26	12000	26	22	18	14	10
ВСЬОГО	321	354	325	2	6	385	453000					

Як свідчать дані таблиці 3.3, на початок 2017 року 98% основних зразків радіоелектронної техніки РТВ (346 комплектів РЕТ) знаходяться в експлуатації понад 20 років. 8,5% зразків з тих, що знаходяться на бойовому чергуванні (30 комплектів), потребують за технічним станом проведення капітального ремонту. Повністю вичерпаний ресурс у 48% техніки (170 комплектів). З 1992 по 2007 рік оновлення техніки взагалі не було і лише в

період з 2007 по 2013 рік отримано 8 зразків нової та модернізованої радіоелектронної техніки (2 комплекти РЛС 79К6, три комплекти РЛС П-18МА і по одному комплекту РЛС 36Д6М, П-18МУ та 5Н84АМА), що становить приблизно 2% від загального парку РЛС. За своїми техніко-технічними характеристиками РЛС 79К6 відповідає категорії нової зброї. Піддані глибокій модернізації РЛС 35Д6М, П-18МА, П-18МУ та 5Н84АМА доведені за своїми ТТХ до рівня сучасних РЛС.

Таким чином, в озброєнні РТВ на сьогодні співвідношення між новим, сучасним та застарілим ОВТ становить: 0,5%–1,5%–98%. В той час як в арміях розвинутих країн світу оптимальним вважається співвідношення 25%–50%–25%.

Станом на 01.01.2017 року запас ресурсу по РЛС становить лише 26% (1406 тис. годин) від повного ресурсу РЛС, що залучені до бойового чергування (5400 тис. годин), при нормі не менше 50%.

Виходячи з реалій забезпечення новими РЛС та кількості капітальних ремонтів, з метою забезпечення безумовного виконання бойової задачі, в попередні роки частинами РТВ вилучались будь-які РЛС, що вивільнялись в результаті проведення організаційних заходів та розформування частин інших родів військ, та мали запас ресурсу. Це проводилось з метою заміни станцій, які вичерпали ресурс і за технічним станом не могли забезпечувати виконання завдань бойового чергування. Відповідно така ж кількість техніки була виведена з експлуатації та згорнута.

Підвищена інтенсивність використання повітряного простору України (щодобово РТВ супроводжується більше 1000 локаційних цілей), залучення значної кількості сил та засобів протиповітряної оборони до прикриття важливих державних об'єктів (46 підрозділів) є основними факторами необхідності утримання у ЗС України чергового радіолокаційного поля з підвищеними, на відміну від попередніх років, параметрами висоти нижньої межі виявлення повітряних об'єктів. В першу чергу це впливає на інтенсивність експлуатації РЕТ РТВ. Сумарна середньорічна витрата ресурсу

ОВТ РТВ становить біля 450000 годин, з них близько 405 тисяч годин становлять витрати ресурсу радіолокаційних засобів.

За умов такої інтенсивної експлуатації прогнозований ресурс ОВТ, яке залучається до несення бойового чергування за графіком, у випадку відсутності проведення ремонтів, модернізації та вжиття заходів щодо продовження встановлених показників, буде вичерпано повністю в середньому через 3-4 роки, а за типами РЛС у такі терміни:

- РЛС 19Ж6 – через 4 роки;
- РЛС 35Д6 – через 3 роки;
- РЛС 5Н84, 5Н84А, 5Н84АП, 44Ж6 – майже відсутній;
- РЛС П-18 – через 3 роки;
- РЛС П-37 – через 2,5 роки;
- радіолокаційні висотоміри – через 4 роки.

Підтримання боєздатності озброєння та військової техніки при мінімальних бюджетних затратах та обмежених обсягах фінансування останнім часом здійснювалось за рахунок вжиття таких заходів:

- продовження термінів служби до ремонту;
- перерозподілу зразків озброєння між частинами та підрозділами в ході проведення організаційних заходів;
- невеликих обсягів ремонту та закупівель запасних частин.

Але на сьогодні означені можливості практично вичерпані. Поповнення ресурсу РЕТ може здійснюватися наступними шляхами:

- проведення капітального ремонту ОВТ;
- модернізація озброєння підприємствами України із відновленням ресурсу повністю або до рівня не нижче 80 %; проведення закупівлі нової РЕТ.

Задача визначення раціонального співвідношення обсягів капітального ремонту, модернізації та закупівлі і розробок ОВТ РТВ є частковою складовою загальної задачі оптимізації розподілу коштів на закупівлю товарів, робіт і послуг щодо військової техніки РТВ.

В якості основного критерію ефективності витрачених коштів на капітальний ремонт, модернізацію та закупівлю ОВТ РТВ пропонується використовувати величину поновлення ресурсу радіоелектронної техніки РТВ, яка залучається до несення бойового чергування.

Для проведення розрахунків величини поновлення ресурсу радіоелектронної техніки РТВ, яка залучається до несення бойового чергування, необхідно мати обґрунтовані параметри чергового радіолокаційного поля. В основу обґрунтування вимог до необхідних параметрів радіолокаційного поля повинен бути покладений принцип розумної достатності з мінімально необхідним рівнем для вирішення задач черговими силами і найскорішим підсиленням параметрів до рівня, який забезпечує виконання виниклої потреби за рахунок переведення сил та засобів РТВ у вищі ступені бойової готовності.

Необхідно задавати:

- 1) річні норми витрати ресурсу на кожну з РЛС при умові поступового виведення з експлуатації засобів, експлуатація яких у подальшому неможлива;
- 2) вартість однієї години поновлення ресурсу окремо для РЛС чергового та бойового режимів;
- 3) вартість однієї години експлуатації для кожного типу РЛС;
- 4) граничний рівень зниження запасу ресурсу РЕТ;
- 5) необхідні щорічні потреби у відновленні ресурсу РЛС.

При визначенні співвідношення обсягів капітального ремонту, модернізації і закупівлі та розробок ОВТ РТВ на середньострокову перспективу необхідно враховувати низку обмежувальних чинників.

Що стосується, капітального ремонту, то він, як спосіб відновлення ресурсу ОВТ РТВ, може використовуватися лише частково з кількох причин.

По-перше, капітальний ремонт радіоелектронної техніки на сьогодні себе вичерпав і подальшої перспективи не має, оскільки новітні розробки мають такий запас ресурсу (до 100 тис. годин), який виключає поняття

капітального ремонту. Мова може йти лише про капітальний ремонт окремих механічних вузлів: ходової частини, системи обертання антени, тощо.

По-друге, капітальний ремонт дає лише часткове відновлення ресурсу техніки (на 75% після першого капітального ремонту і на 50% – після другого), не змінюючи якісного стану зразка ОВТ. Враховуючи те, що ОВТ РТВ є на 98% застарілою, капітальний ремонт може розглядатись лише, як другорядний захід відновлення ресурсу.

По-третє, елементна база в РЛС і КЗА розробки 70-их років є настільки застарілою, що її випуск давно припинений, а наявні складські запаси майже вичерпані.

По-четверте, необхідно враховувати реальні можливості та досвід ремонтних підприємств України і наявність ремонтної документації.

З урахуванням означених особливостей можна констатувати, що проведення капітального ремонту засобів КЗА виробництва СРСР є взагалі недоцільним, а серед радіолокаційних засобів повноцінний ремонт може бути проведений лише на РЛС П-18, радіолокаційних висотомірах ПРВ-16 і НРЗ 1Л22, 73Е6 Львівським радіоремонтним заводом. На РЛС 5Н84А, 35Н6 і П-9 можуть бути капітально відремонтовані відповідними підприємствами лише антенно-щоглові пристрої, пристрої обертання антени та фідерні тракти.

Глибока модернізація ОВТ в порівнянні з капітальним ремонтом передбачає не тільки і не стільки відновлення ресурсу, а й надання зразку ОВТ нових якостей. В результаті глибокої модернізації значно поліпшуються заводозахисність РЛС, надійність, інформаційні можливості, а ресурс, за рахунок використання сучасної елементної бази, в кілька разів перевищує початковий. Внаслідок цього зразок перестає бути застарілим і може бути переведеним в розряд сучасного озброєння, яке відповідає діючим загально-технічним вимогам (ЗТВ).

На сьогодні підприємствами ОПК України можуть бути модернізовані РЛС 5Н84А, П-18, 19Ж6, 35Д6, П-19. На означені зразки розроблені оперативно-тактичні вимоги (ОТВ), а підприємства уже набули достатнього

досвіду з проведення такої модернізації. Проводяться ДКР з модернізації РЛС П-37 та радіолокаційних висотомірів ПРВ-13 і ПРВ-16.

В таблиці 3.4 представлені всі роботи щодо капітального ремонту, модернізації та закупівлі нових зразків ОВТ РТВ, які можуть проводитися КП «НВК «Іскра» у середньостроковій перспективі.

Таблиця 3.4 – Вартість відновлення ресурсу ОВТ РТВ підприємством КП «НВК «Іскра» у середньостроковій перспективі

Тип РЛС	Кількість на озброєнні	Спосіб відновлення ресурсу			
		Середній та капітальний ремонт		Глибока модернізація	Розробка нових зразків
		середній	капітальний	Вартість модернізації та відновлений ресурс, тис. грн. годин	Вартість зразка та його ресурс, тис. грн. годин
ДР-1	0	ДКР з розробки			
МП-1	0	ДКР з розробки			
19Ж6	61	-	-	<u>14500</u> 18000	
35Д6	24	-	-	<u>12500</u> 18000	
79К6	2	-	-		<u>49000</u> 15000
35Д6М	0	-	-		<u>42000</u> 18000

Оснащення військ за рахунок замовлення нової техніки є найбільш радикальним шляхом, оскільки при цьому вирішуються одночасно і проблеми покращення тактико-технічних характеристик і проблема поповнення ресурсу. Але цей шлях є надзвичайно витратним і довготривалим. Його безумовно необхідно розвивати, але з урахуванням фінансових та виробничих можливостей країни.

Виходячи з мінімізації коштів на оновлення ОВТ РТВ з одночасним покращенням якісного стану ОВТ та враховуючи викладені вище обмежувальні чинники і можливості ОПК України, основним способом

відновлення ресурсу ОВТ РТВ і покращення його якісного стану у середньостроковій перспективі пропонується проводити через глибоку модернізацію ОВТ. Це значить, що КП «НВК «Іскра» зможе збільшити виручку від реалізації продукції за рахунок збільшення обсягів виробництва шляхом замовлення нової радіоелектронної техніки та завершення глибокої модернізації тих зразків застарілої техніки, які за своїм фізичним станом придатні ще для такої модернізації. Тим самим, покращити свої фінансові результати.

Підприємством КП «НВК «Іскра» розроблена, прийнята а озброєння і підготовлена до поточного виробництва трикоординатна РЛС сантиметрового діапазону 79К6, а трикоординатна РЛС дециметрового діапазону ДР-1 перебуває в стадії розробки за рахунок обігових коштів підприємства. Станом на 2018 рік вартість одного зразка РЛС 79К6 становить 67 млн. грн. при серійному виробництві в 10...20 одиниць щорічно вартість може бути знижена у 1,5...2 рази.

Тому від поштучного замовлення нової техніки, яке тягне за собою невиправдані витрати, необхідно відмовлятися і переходити до замовлення серії. При цьому вартість і РЛС 79К6, і перспективної РЛС ДР-1 може бути в межах 40...50 млн. грн. Крім того, серійне замовлення сприятиме також розвитку підприємств, оскільки отримані кошти зможуть спрямувати на розробку нової техніки.

Отже, у підприємства є резерви покращення своєї фінансово-господарської діяльності і збільшення прибутку стануть можливими:

- 1) за рахунок збільшення обсягів випуску продукції на 20 %;
- 2) за рахунок зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції;
- 3) за рахунок запровадження досягнень науково-технічного прогресу, в результаті чого зростатимуть фінансові результати та якісні показники діяльності підприємства.

Далі розрахуємо скільки буде становити прибуток при збільшенні реалізації азоту на 20 % за формулою 3.1:

$$\text{ЧП} = (\Delta B_p + B_{po}) - (\Delta B + \sum B_o + \text{Под} + \text{ПДВ}) + D_o \quad (3.1)$$

де ЧП – чистий прибуток;

ΔB_p – зміна виручки від реалізації i -виду продукції;

B_{po} – виручка від реалізації продукції;

ΔB – зміна змінних витрат на виробництво i -виду продукції;

$\sum B_o$ – сума витрат;

Под – податок на прибуток;

ПДВ – податок на додану вартість;

D_o – інші доходи.

Так, у 2018 р. чистий прибуток на КП «НВК «Іскра» становив 61018 тис. грн. За допомогою розрахунків стало відомо, що при збільшенні виробництва та реалізації на 20 % прибуток буде становити 71757 тис. грн., що більше на 10739 тис. грн. від прибутку 2018 р., тобто на 17,6 %.

Отже, при серійному виробництві радіоелектронної техніки фінансові результати КП «НВК «Іскра» зростатимуть, що можна спостерігати на рисунку 3.1.

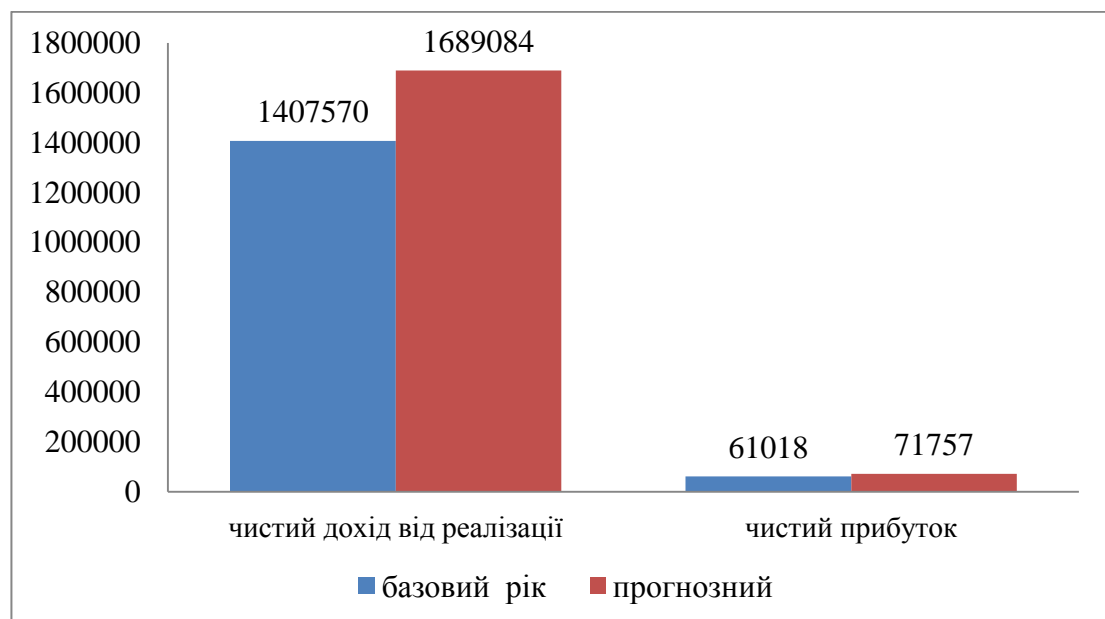

Рисунок 3.1 – Зростання фінансового результату за рахунок збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції

При реалізації означеного варіанту буде вироблено нових зразків –8, піддано глибокій модернізації з доведенням за своїми техніко-технологічними характеристиками до рівня сучасних РЛС – 7 зразків.

З урахуванням кількості закуплених нових та модернізованих зразків в період до 2021 року співвідношення між новим, сучасним та застарілим ОВТ РТВ на кінець 2025 року при загальній потребі на той період в 92 одиниць техніки буде становити 20% – 55% – 25%, що приблизно відповідає такому співвідношенню між віковими категоріям озброєння в арміях провідних країн світу.

Висновки до 3 розділу

Таким чином, у третьому розділі були запропоновані заходи для покращення фінансово-господарської діяльності підприємства КП «НВК «Іскра».

КП «НВК «Іскра» відноситься до підприємств оборонно-промислового комплексу України. Тому покращення його фінансово стану та господарської діяльності залежить, передусім, від спроможності випускати та реалізовувати продукцію, яка необхідна в сучасних умовах та користується попитом.

Аналіз фінансово-господарського стану є важливим складником ефективного управління формуванням, розміщенням і використанням ресурсів підприємства. Фінансовий стан визначається величиною, складом і структурою активів, власного капіталу і зобов'язань, певні співвідношення яких зумовлюють фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність підприємства.

При здійсненні стратегічного управління підприємством для мінімізації економічних ризиків і прийняття доцільних управлінських рішень було проведено SWOT- аналіз економічного розвитку КП «НВК «Іскра». За результатами аналізу визначено сильні сторони підприємства, на базі яких

можна формувати стратегічні напрями його економічного розвитку. До сильних сторін підприємства належать:

1. Наявність необхідної виробничої інфраструктури.
2. Наявність освіченого працездатного людського капіталу.
3. Сировинно-ресурсна база для точного приладобудування. Запорізька область має досить розвинену індустріальну базу, яка характеризується потужним ресурсним потенціалом.
4. Вигідне географічне розташування. До того ж має вигідне транспортно-географічне розташування. Основу становлять міжнародні транспортні комунікації: залізниця, автомагістралі, авіасполучення, морська та річкова інфраструктури, а також лінії електропередач (ЛЕП) і телекомунікації. Саме транспортні коридори набувають вагомого значення у середньо- та довгостроковій перспективах.

На основі аналітичного дослідження стратегічної платформи економічного розвитку підприємства КП «НВК «Іскра» було виокремлено стратегічні перспективи розвитку: розвиток зовнішньоекономічної діяльності; розвиток високотехнологічного промислового виробництва; поліпшення інвестиційної привабливості.

Для покращення фінансового-господарського стану підприємства було запропоновано обґрунтоване збільшення обсягів виробництва на 20 % у зв'язку із необхідністю в Україні оновлення та модернізації застарілої радіолокаційної техніки, яка використовується у радіотехнічних військах (РТВ) Збройних Сил України, що в даний час динамічно розвивається та удосконалюється.

Чистий прибуток на КП «НВК «Іскра» при збільшенні виробництва та реалізації на 20 % збільшиться на 10739 тис. грн. від прибутку 2018 р., і становитиме 71757 тис. грн., тобто на 17,6 %.

Отже, при серійному виробництві радіоелектронної техніки фінансові результати КП «НВК «Іскра» покращаться і підприємство зможе вільні грошові кошти спрямовувати на розвиток підприємства та виконання

основного завдання на довгострокову перспективу (до 2025 року) – суттєве покращення складу озброєння і виведення його за співвідношенням «нове – сучасне – застаріле» на рівень, який прийнятий в арміях провідних країн світу.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1) Оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства передбачає вивчення структури та динаміки змін багатьох аспектів діяльності підприємства в кількісному та якісному розрізі для формування уявлення про стан функціонування та ефективність роботи підприємства. За результатами аналізу фінансово-господарської діяльності обираються варіанти управлінських рішень, які спрямовані на запобігання причин негативних відхилень і створення сприятливих умов для розвитку прогресивних явищ в роботі суб'єкта господарювання. Розкриваються невикористані можливості, реалізація яких дозволяє або прискорити розвиток підприємства в цілому, або перевести його на більш ефективний режим функціонування.

Від ефективності управління фінансовими ресурсами і підприємством у значному ступені залежить результат діяльності підприємства в цілому. Саме структурований та комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств забезпечує своєчасне виявлення «вузьких місць», а також розробку та впровадження комплексу заходів щодо їх усунення. Для проведення такого аналізу, а саме, своєчасного виявлення проблем необхідний такий підхід до аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств, який дозволить найбільш чітко виявити існуючі проблеми на підприємстві у розрізі часу, що дасть змогу виявити період, з якого почалася фінансова криза на підприємстві, та оперативно розробити заходи щодо попередження або усунення існуючих проблем.

2) На сьогодні існує достатня кількість методів для здійснення аналізу фінансово-господарської діяльності і методик аналізу, за допомогою яких можна робити висновки щодо ефективності діяльності підприємства. В роботі практичного використання набула методика оцінки ефективності діяльності підприємства, в основу якої покладено показники Звіту про

фінансові результати (Звіт про сукупний дохід). Такий підхід дозволив окреслити методика до визначення та розрахунку резервів (організаційних, потенційних, перспективних) щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.

3) Аналіз фінансово-господарської діяльності проводився на прикладі підприємства КП «НВК «Іскра».

Казенне підприємство «Науково-Виробничий Комплекс «Іскра» – провідний розробник і виробник наземної радіолокаційної техніки оборонного комплексу України.

Проведений аналіз фінансового-господарського стану КП «НВК «Іскра» показав, що за аналізований період він є нестабільним. За 2016-2018 роки, які досліджувалися, 2017 рік виявився з найгіршим фінансовим результатом.

Аналіз фінансового стану та господарської діяльності показав, що підприємство має «легку» структуру, оскільки частка оборотних активів складає більш 50 %. Така структура активів свідчить про мобільність майна підприємства і сприяє прискоренню оборотності активів. У 2018 р. найбільшу частку у складі активів займає незавершене виробництво (394 170 тис. грн.). Необхідно зазначити високу питому вагу у складі оборотних активів разом із незавершеним виробництвом виробничих запасів, готової продукції та дебіторської заборгованості. Це може розцінюватися як позитивно, так і негативно. З першої точки зору може мати місце розширення масштабів виробничої діяльності, з другої – зниження оборотності мобільних активів, погіршення розрахунків із покупцями продукції підприємства, неефективної процедури інкасації дебіторської заборгованості.

Велика частка виробничих запасів на підприємстві на кінець 2018 року (177706 тис. грн.) свідчить про активну діяльність. Але необхідно зазначити, що протягом 2018 р. готова продукція підприємства залежується на складах, невчасно реалізується, про що говорить її збільшення відносно 2017 р. на +773 тис. грн. У 2018р. спостерігається суттєве зменшення товарів, у

порівнянні з попереднім роком зменшення відбулося з 383 тис. грн. до 64 тис. грн. Це свідчить про попит на товари, які виробляються на підприємстві.

Потреба підприємства КП «НВК «Іскра» в оборотних коштах покривається за рахунок таких власних джерел: статутний капітал, відрахування від прибутку у фонди спеціального призначення, приріст сталих пасивів. На підприємстві власними джерелами фінансування оборотних активів є прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства.

Аналіз фінансово-господарського стану засвідчив, що наявна структура капіталу не забезпечує стабільний фінансовий стан підприємства, оскільки питома вага власного капіталу підприємства менше 50% в загальній сумі майна.

Для визначення фінансової спроможності підприємства проведено аналіз показників ліквідності та фінансової стійкості. Аналізуючи показники ліквідності КП «НВК «Іскра», констатуємо що підприємство в змозі розрахуватись за своїми поточними зобов'язаннями, про що свідчить показник поточної ліквідності, який більше за 1 і спостерігається його позитивна динаміка протягом 2016-18 рр.

В цілому всі показники ліквідності (абсолютної, критичної, поточної) підтверджують достатній рівень платоспроможності підприємства КП «НВК «Іскра» у 2016-18 рр.

Проведений аналіз господарської діяльності показав, що протягом досліджуваного періоду погіршується технічний стан основних засобів КП «НВК «Іскра»: обладнання яке використовує підприємство є морально та фізично застарілим, що є безперечно негативним явищем для підприємства. Коефіцієнт зносу основних фондів на кінець 2018 року становив 72%. Коефіцієнт оновлення дуже занижений і це означає, що існує можливість зриву виробничого процесу. Такий стан є загрозливим для підприємства.

4) Для оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства були розраховані показники рентабельності та ділової

активності. За проведеними розрахунками спостерігається зниження ефективності діяльності підприємства, що викликане, перш за все, скороченням фінансових результатів. Підприємство має низький рівень рентабельності сукупних активів і власного капіталу. Зниження рентабельності власного капіталу викликано скороченням чистого прибутку. цей показник вказує про низьку інвестиційну привабливість КП «НВК «Іскра».

Рентабельність діяльності підприємства скоротилася майже у два рази, що пояснюється погіршенням ситуації на ринку й , ймовірно, зниженням цін, на яке змушене було піти підприємство з метою стимулювання збуту.

При цьому необхідно відзначити позитивним зростання показників ділової активності. Коефіцієнт обіговості активів досліджуваного підприємства за аналізований період збільшився, що засвідчує про відносно достатній рівень поповнення його активів протягом звітного періоду.

Погіршення фінансово-господарської діяльності підприємства на 4,5% пов'язано, насамперед, зі збільшенням собівартості на 100 % та інших витрат на 220 %, а також зменшенням доходів від операційної (9, 73%) та фінансової (84,6%) діяльності. Такі зміни в цілому можна охарактеризувати як негативні і потребують розробки заходів з підвищення ефективності його діяльності.

5) На основі проведеного аналізу фінансового, господарської діяльності, SWOT-аналізу економічного розвитку КП «НВК «Іскра» визначено сильні сторони підприємства, на базі яких можна формувати стратегічні напрями його економічного розвитку. До сильних сторін підприємства належать:

1. Наявність необхідної виробничої інфраструктури.
2. Наявність освіченого працездатного людського капіталу.
3. Сировинно-ресурсна база для точного приладобудування. Запорізька область має досить розвинену індустріальну базу, яка характеризується потужним ресурсним потенціалом.

4. Вигідне географічне розташування. До того ж має вигідне транспортно-географічне розташування. Основу становлять міжнародні транспортні комунікації: залізниця, автомагістралі, авіасполучення, морська та річкова інфраструктури, а також лінії електропередач (ЛЕП) і телекомунікації. Саме транспортні коридори набувають вагомого значення у середньо- та довгостроковій перспективах.

Стратегічними перспективами розвитку підприємства є розвиток зовнішньоекономічних зв'язків; розвиток високотехнологічного промислового виробництва; поліпшення інвестиційної привабливості.

б) Для покращення фінансового-господарського стану підприємства було запропоновано обґрунтоване збільшення обсягів виробництва на 20 % у зв'язку із необхідністю в Україні оновлення та модернізації застарілої радіолокаційної техніки, яка використовується у радіотехнічних військах (РТВ) Збройних Сил України, що в даний час динамічно розвивається та удосконалюється.

Чистий прибуток на КП «НВК «Іскра» при збільшенні виробництва та реалізації на 20 % збільшиться на 10739 тис. грн. від прибутку 2018 р., і становитиме 71757 тис. грн., або на 17,6 %.

Отже, при серійному виробництві радіоелектронної техніки фінансові результати КП «НВК «Іскра» покращаться і підприємство зможе вільні грошові кошти спрямовувати на розвиток підприємства та виконання основного завдання на довгострокову перспективу (до 2025 року) – суттєве покращення складу озброєння і виведення його за співвідношенням «нове – сучасне – застаріле» на рівень, який прийнятий в арміях провідних країн світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Степаненко О.І. Аналітична оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова*. 2016. № 3. Т.21. С. 206-212.
2. Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І., Олексюк О.І. Бізнес-діагностика підприємства: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2008. 344 с.
3. Талавіра Є., Семенік О. Необхідність надання оцінки ефективності роботи підприємств залізничного транспорту в сучасних умовах. *Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління»* 2012. № 21-22, Ч. 1. С. 84-88.
4. Григораш О. В., Плакида С. І. Роль і місце економічної діагностики в підвищенні ефективності управління діяльністю підприємства. *Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону: збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції*. 2011. Т. 2. С. 37-41.
5. Череп А. В., Стрілець Є. М. Ефективність як економічна категорія. *Ефективна економіка*. 2013. № 1. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1727>.
6. Клименко О. В., Брезіцька А. М. Управління фінансово-господарською діяльністю підприємства з метою підвищення його ефективності. *Сучасні проблеми економіки та підприємництва*. 2014. № 13. С. 179-185.
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. (Поточна редакція від 23.07.2019). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
8. Мушнікова С. А. Управління фінансово-господарською діяльністю підприємств в умовах фінансової кризи. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі*. 2014. № 3. С. 23-32.

9. Єпіфанова І. М. Роль і місце аналізу фінансової звітності в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єктами господарювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. № 23. Ч.І. С. 162-166.

10. Кривов'язюк І., Кость Я. Діагностика фінансово-господарської діяльності промислового підприємства. *Прикладна економіка*. 2011. № 9. С. 39-42.

11. Новицька О. В. Особливості методичних підходів до аналізу фінансово-господарської діяльності промислових підприємств. *Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону* : зб. матер. II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Красноармійськ, 20 груд. 2012 р. В 2-х томах. Т.1. Донецьк. 2012. С. 304-307.

12. Шморгун Н. П., Головка І. В. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Київ : ЦНЛ. 2006. 528 с.

13. Жолонський Є. Фінансово-економічний аналіз бізнесу промислових компаній. Харків : Фактор. 2007. 320 с.

14. Шиян Д. В., Строченко Н. І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Київ : вид-во А.С.К. 2003. 240 с.

15. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств : навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 2011. 328 с.

16. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навчальний посібник. Київ : Кондор. 2007. 400 с.

17. Олександренко І. В. Методичні підходи до діагностики ефективності діяльності підприємства. *Економічний форум*. 2013. № 4. С. 125-135.

18. Лаврененко В. В. Концепція ключових показників ефективності (КПІ) в управлінні підприємствами. *Стратегія економічного розвитку України*. 2010. Вип. 26-27. С. 151-156.

19. Олійник О. В., Мошенський С. З. Економічний аналіз : навчальний посібник за ред. д.е.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Ф. Ф. Бутинця. 2-ге вид. Житомир : ПП «Рута». 2007. 704 с.

20. Хацер М. В., Абубекерова А. З. Фактори впливу на промислове підприємство в умовах трансформації економіки України. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2014. №4(28). С. 161-164.

21. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений. – Москва: Азбуковник.1999. 944 с.

22. Фролова Т. А. Экономика предприятия: конспект лекцій. Таганрог: ТРТУ. 2005. 68 с.

23. Васильева Н. А., Матеуш Т. А., Миронов М. Г. Экономика предприятия. Мсква : Издательство Юрайт, 2011. 191 с.

24. Осовська Г. В. Основи менеджменту: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: «Кондор». 2003. 556 с.

25. Шашкіна М. С. Особливості управління фінансово-господарською діяльністю промислових підприємств в умовах кризової економіки. *Ефективна економіка*. 2015. № 5. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_5_85.

26. Швець Ю.О. Вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на ефективність стратегічного управління оборотними коштами підприємств машинобудування. *Вісник Запорізького національного університету*. 2016. № 1(29). С. 26-36.

27. Шершньова З. Є., Оборська З. Є. Стратегічне управління : навчальний посібник. Київ : КНЕУ. 1999. 384 с.

28. Богдан Ю. М. Аналіз та оцінка фінансового потенціалу машинобудівного підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2011. № 1. С. 17-23.

29. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт фінансової стабільності. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL : <https://www.finalon.com/slovnik->

ekonomichnikh-pokaznikiv/348-pokaznik-finansovoji-stabilnosti-koefitsient-finansuvannya.

30. Грещак М. Г., Колот В. М. Економіка підприємства : підручник за ред. С. Ф. Покропивного. Київ : КНЕУ, 2009. 541с.

31. Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник за ред. проф. А. Г. Загороднього. Львів : «Магнолія 2006», 2008. 440с.

32. Макаровська Т. П., Бондар Н. М. Економіка підприємства : навчальний посібник. Київ : МАУП, 2013. 304 с.

33. Тігова Т. М., Селіверстова Л. С., Процюк Т. Б. Аналіз фінансової звітності : навчальний посіб. Київ : ЦУЛ, 2012. 268 с. URL: http://pidruchniki.ws/2008021545668/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/priyomi_finansovogo_analizu.

34. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств : підручник. URL : http://pidruchniki.ws/15840720/finans/finans_pidpriyemstv_-_slavyuk_pa.

35. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. URL : http://pidruchniki.ws/14940511/finans/analiz_finansovogospodarskoyi_diyalnosti_pidpriyemstva.

36. Дробишева О. О., Шишкова А. О. Шляхи підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств в сучасних умовах. *Пріоритети нової економіки знань в XXI сторіччі* : матеріали VI Міжнародної наук.-практ. конф. м. Дніпропетровськ, 24-25 грудня 2015 р. Дніпропетровськ, 2015. С. 106-109.

37. Немченко А. С., Калайчева С. Г. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства. URL: <http://www.pharm-encyclopedia.com.ua/article/2773/analiz-finansovo-gospodarskoi-diyalnosti>.

38. Штогрін С. М., Шевчук Л. П. Аналіз фінансово-господарської діяльності як запорука ефективного функціонування підприємства. URL : http://www.rusnauka.com/1_NIO_2013/Economics/10_124381.doc.htm.

39. Дробишева О. О., Шишкова А. О. Дослідження фінансово-господарської діяльності підприємства і розробка заходів з підвищення її ефективності. *Економічний простір*. 2016. № 113. С. 115-123.

40. Аванесова Н. Е., Колодяжна Т. В., Семенова Г. І. Стратегічна платформа економічного розвитку підприємств оборонно-промислового комплексу України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 20. Ч. 1. С. 6-9.

41. Бондарчук Р. Можливості оборонно-промислового комплексу України в системі національної безпеки: аналітична записка; Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/251/>.

42. Оборонна політика: потреба реформ Збройних сил України: збірник матеріалів за результатами публічних консультацій за заг. ред. проф. Р.В. Богатирьової. Київ : Заповіт. 2011. 148 с.

43. Зубарев В. В., Луханін М. І., Сотник В. В., Уткін Ю.С. Стратегічні питання забезпечення реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу України. *Наука і оборона*. 2009. № 3. С. 18–24.

44. Горбулін В., Шеховцов В. Створення ДК «Укроборонпром» як початок формування дієвого ядра ОПК. *Наука і оборона*. 2013. № 3. С. 27–31.

45. Романюк Л. М. Сучасні тенденції стратегічного управління підприємством. URL: <http://www.library.if.ua/book/60/4194.html>.

46. Булеев И. П., Прокопенко Н. Д., Мельникова М. В. Стратегия повышения эффективности функционирования производства : *монографія*. Донецк : Ин-т экономики промышленности. 2014. 278 с.

47. Моргун М., Дробишева О. О. Комплексна оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства. *Проблеми економічного розвитку в сучасних умовах* : матер. XXIV наук.-техн. конф. студ., магістр., аспір., мол. вчених та викл. Том IV. (м. Запоріжжя, 26-29 листопада, 2019 р.). Запоріжжя. 2019 р. С. 25-26.

Підприємство Казенне підприємство "Науково-виробничий комплекс "Іскра" Дата (рік, місяць, число) _____ за ЄДРПОУ _____
Територія ЗАПОРІЗЬКА за КОАТУУ _____
Організаційно-правова форма господарювання Казенне підприємство за КОПФГ _____
Вид економічної діяльності Виробництво інструментів і обладнання для вимірювання, дослідження та навігації за КВЕД _____
Середня кількість працівників 3187
Адреса, телефон вулиця МАГІСТРАЛЬНА, буд. 84. ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ р-н, м. ЗАПОРІЖЖЯ, ЗАПОРІЗЬКА обл., 69071 2712162

КОДИ		
2019	01	01
		14313866
		2310137500
		143
		26.51

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня 2018** р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	4 276	9 745
первісна вартість	1001	8 533	15 593
накопичена амортизація	1002	4 257	5 848
Незавершені капітальні інвестиції	1005	12 373	7 593
Основні засоби	1010	92 409	92 340
первісна вартість	1011	310 507	333 213
знос	1012	218 098	240 873
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі			
інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	18 697	25 084
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	127 755	134 762
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	627 835	573 793
Виробничі запаси	1101	206 646	177 706
Незавершене виробництво	1102	419 726	394 170
Готова продукція	1103	1 080	1 853
Товари	1104	383	64
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховання	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	33 908	72 229
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	282 614	211 318
з бюджетом	1135	15 476	443
у т.ч. з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	1 429	5
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5 277	3 224
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	311 665	174 380
Готівка	1166	1	6
Рахунки в банках	1167	311 664	174 374
Витрати майбутніх періодів	1170	96	93
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	88 801	82 959
Усього за розділом II	1195	1 367 101	1 118 444
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-

Баланс	1300	1 494 856	1 253 206
ПАСИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	71 928	71 928
Високи до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	47 108	34 695
Додатковий капітал	1410	48 304	67 138
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	166 424	194 379
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	333 764	368 140
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	102 000	130 356
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	102 000	130 356
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	17 451	38 837
розрахунками з бюджетом	1620	17 057	64 438
у тому числі з податку на прибуток	1621	11 280	15 937
розрахунками зі страхування	1625	5 664	5 835
розрахунками з оплати праці	1630	22 659	25 068
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	665 548	471 946
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	12 242	16 270
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страхового діяльністью	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	217 491	93 531
Доходи майбутніх періодів	1665	61	49
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	100 919	38 736
Усього за розділом III	1695	1 059 092	754 710
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	1 494 856	1 253 206

¹ Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Директор

Пащенко Юрій Олександрович

Головний бухгалтер

Зайцева Олена Вікторівна

Підприємство Казенне підприємство "Науково-виробничий комплекс "Іскра" за СДРПОУ
(найменування)

Дата (рік, місяць, число)

КОДИ		
2019	01	01
14313866		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2018 р.

Форма N2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 407 570	819 918
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
Премії підписані, валова сума	2011	-	-
Премії, передані у перестраховування	2012	-	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 122 222)	(560 671)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	285 348	259 247
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	42 756	47 367
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(99 433)	(74 299)
Витрати на збут	2150	(105 273)	(130 932)
Інші операційні витрати	2180	(32 360)	(46 165)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	91 038	55 218
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	4 913	31 857
Інші доходи	2240	5 142	447
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	(4 906)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(22 858)	(7 144)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	73 329	80 378
збиток	2295	(-)	(-)

Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(12 311)	(14 704)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	61 018	65 674
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	61 018	65 674

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	590 175	297 966
Витрати на оплату праці	2505	453 403	365 387
Відрахування на соціальні заходи	2510	79 247	62 554
Амортизація	2515	29 061	26 815
Інші операційні витрати	2520	181 907	184 726
Разом	2550	1 333 793	937 448

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Директор

Пащенко Юрій Олександрович

Головний бухгалтер

Зайцева Олена Вікторівна